

**VÄLIS-
EESTI
ALMANAK**

PLUTEM

Ü. K. Eesti Rahvapank

Tallinn,

S. Karja 19,
telef. 425-55.

Riigi Põlevkivitööstus

Juhatus ja müügibüroo

Tallinn, Valli tän. nr. 4. Teleg.-aadr.:
„Peapõlevkivi“. Telef. 450-85 ja 450-62

Panga arved:

Eesti Pank — Tallinn

Krediit Pank — Tallinn

Posti jooksev arve nr. 296

**Kaevandused ja õli ning
bensiinivabrik**

Kohtla-Järvel ja Kukrusel. — Õililadu
Tallinna sadamas.

Bensiinimüügi automaadid: a. Tallin-
nas: Nr. 1 — Sadamas, õlilaos, Nr. 2 —
Vaksali p., pagaasiada vastas, Nr. 3 —
Veneturul pritsimaja juures, Nr. 4 —
Koidula ja Kõleri t. nurgal. — b. Kohtla-
Järvel, Narva maantee ääres.

Riigi Põlevkivitööstuse saadused:

Põlevkivi kütteks, toorõli, kütteõli, bensiin, mootorpetroleum, mootornafta, diiselnafata, rasked õlid, bituumen (Estobitumen) ja asfalt-emulsion („Külm-asfalt“) teede tegemiseks, katusepapi-
vabrikutele ja isolatsioonitöödeks, tolmuõli teede tolmu sidumiseks, im-
mutusained Fenolaat ja Estokarbolineum viljapuudepritsimiseks, viljapuu-
karbolineum viljapuudepritsimiseks, putukamürk „Puttox“, katuselakk (katusetõrv), raualakk (asfalt-lakk), ja asfalt-mastiks.

VÄLIS-EESTI ALMANAK

1933.

III

5. AASTAKÄIK

Mõtteid Välis-Eesti liikumisest.

B. Tildo, V.-E. ühingu sekretär.

Rahva organiseerimises peitub rahva jõud. Mitte vaid siseorganisatsioon pole alati mõduandev rahva tugevusele, vaid ka välismail viibivate rahvaliikmete isamaa vaimus organiseeritud jõud on tähtsaks teguriks rahvatugevuse määramisel, eriti neil riikidel, kel mõjuv protsent rahvaliikmeid viibivad väljaspool kodumaa piire.

Praegusel saajandil on olemas riikide omavaheline suhtumine ja kaubandusliku läbikäimise olavus sellest, kuid võrd vastav riik end sundab maksma panna ja end tutvustada teistele riikidele ja rahvastele. Väikeriikidele on see määratu suure tähtsusega. See töö lasub osalt välisesinduste ja ka osalt välismaal elavate rahvaliikmete õlgadel. Meie ametlik esindus oma piiratud võimalustega ei suuda kaugeltki seda ülesannet täita. Siin peavad appi tulema väliseestlased. Kuid ka kõige parema tahtmise juures ei saa nad üksikult ilalgi seda suurt tööd ära teha, vaid ainult organiseeritult.

Mõnelt poolt väidetakse, et väljarändamine on haiglane nähe ja toob riigile ainult kahju. Arvamine, et väljarändamine rahvaarvu kodumaal ka-

handab, ei ole paika pidav. Peale Napoleoni sõda saatis Euroopa saja aasta jooksul ligi 55 miljonit inimest ookeanitagustesse maadesse. Vaatamata sellele, kasvas rahvaarv Euroopas kahelkordseks. On juba korduvalt tõendatud, et tagasihoidlik väljarändamine avaldab head mõju kodumaa rahvaarvu juurdekasvule. Nõrgad ja alaväärtuslikud, samuti ka tugevad ja tegevõimsad rahvamassid kannatavad mõlemad rahva üleproduktiooni all, kuid nad suhtuvad erinevalt sellest tekkinud survele.

Nõrgad kardavad järeletulijaid kasvatada rasketes oludes, kuna tugevad arvavad, et nende laste jaoks on terve maailm. Ja see tugev, energiline element, kui ta ka välismaal olles riigihuvides kasvatatud ja organiseeritud saab, on alati heaks toeks oma rahvale. Kõige pealt peab neil kindel side olema kodumaaga.

Mis on selleks tehtud, et väliseestlasi alal hoida meie rahvale, et ligi poolemiljonilisele väliseestlaste perele pakkuda seda, mis igal rahvaliikmel vajalik on, et suuta sammu pidada oma rahva arenguga?

Välis-Eesti Ühing, keda Välis-Eesti kongress otsustas tunnistada kõikide Välis-Eesti organisatsioonide keskorganiks, on mõneaastase tegevuse jooksul püüdnud ühendusse astuda suure osa väliseestlaskonnaga. Kuid see noor seltskondlik organisatsioon ei suuda sel määral enese peale võetud tööd läbi viia, kuivõrd see vajalik oleks üldrahva huvides. Ja seda peamiselt just ainelistel põhjustel. Ei või iialgi nõuda mõnesaja aktiivsemate seltskonnategelaste käest terve väliseestlaskonna organiseerimist. Selleks on vaja iga rahvaliikme kaastööd. Kuid et neid võita ja kaasa tõmmata tegevusele, on ikkagi kõige pealt vaja murda praegust valitsevat ükskõiksust väliseestlaste saatuse vastu.

Võtame näiteks teiste rahvaste tööd sel alal. Välis-Saksa ühing, kes töötab suure riikliku toetusega, loeb oma rahvaliikmeid väljaspool Saksamaad ümarguselt 33 miljonile, s. t., et iga kolmas sakslane elab välismaal. Selle suure hulga sidepidamise tähtsusest ja vajadusest on teadlik iga sakslane. Sel alusel töötab eduga ka nende keskorganisatsioon „Volksbund für das Deutschtum im Auslande”. Korjandustest, mis välissakslaste keskorgan kodumaal korraldab, peetakse üleval 9200 Välis-Saksa kooli ning neid varustatakse rahadega, raamatutega ja õppevahenditega. Koolid ja kogudused üle maailma on selle abiga ellu kutsunud ja töötavad vaid selle sihiga, et alal hoida riigile ja riiklikult kasulikule tööle rakendada miljoneid suguvendi. Saksa rahvas teab, et sarnane töö toob kasu.

Kuid ka vähemad riigid, nagu Poola, Rootsi, Soome ja Leedu, on suurt rõhku pannud oma välismail

elavate rahvaliikmete alalhoidmiseks. Selle töö tagajärjed on alati kasulikud olnud riigile. Nii etendasid Ameerika leedulased tähtsat osa oma kodumaa üleshitamises, paigutades kapitale kodumaa pankadesse, omandades riigi laenuapereid jne.

Ka Eesti rahva kohta võib öelda, et iga neljas eestlane elab välismail. Olgugi, et suurem osa neist praegu vaevleb Venemaal ja ei saa kõige parema tahtmise juures abiks olla ja sidet pidada kodumaaga, on nad siiski meie rahvaliikmed. Kes võib kindel olla, et venemaa eestlased tulevikus ei etenda jällegi tähtsat osa meie riiklikus elus, nagu see iseseisvuse loomise ajal sündis! Siis on hinnatud iga väiksegi jõud, ka kaugel kodumaast.

Peame rohkem rõhku panema Välis-Eesti probleemile, see on selge. Ei tohi ükskõikseks jääda, kui üks neljandik meie rahva tugevmaid poegi-tütteid otsib sidet kodumaaga. Peame ka neis süvendama ühtekuuluvuse mõistet, et neid organiseerida ühiseks tugevaks Suur-Eestiks. Selle töö vajaduses peab teadlik olema iga eestlane nii kodumaal kui ka välismail, kuid kõigepealt riiki ise.

Ameerika eestlased on kaasa aidanud meie rahvamajandusele, paigutades oma kapitale kodumaale. Vaatamata sellele on mitmelt poolt arvatud, et väliseestlased on meie riigile kadunud ja rahvale nad kasu tuua ei saa.

Välis-Eesti Ühing mõneaastase tööga teab tõendada vastupidist. Kuigi väliseestlasi on kodumaal kahe silma vahele jäetud, on nad siiski palju kasu suutnud tuua Eestile. Aga kuivõrd nad organiseeritult kasulikud olla võivad, see peaks igal eestlasel selge olema. Sarnast suurt organiseerimise tööd saab aga ainult terve rahva kaasabil läbi viia.

Grupp eestlasi Toronto Elisabeti ülikooli õues, kes võtsid osa Eesti kirikuõpetajate poolt korraldatud jumalateenistusest juuli kuul 1931. a.

Üks väliseestlaste ühendamis- vahendeid.

V.-E. Almanakile kirjutanud õp. A. Sternfeldt.

Oma Ameerika ja Kanada reisul 1931. a. suvel puutusin kokku igalpool ka väliseestlastega. Välja arvatud New York ja mõned asundused Kanadas, ei leidu neid kuskil suuremal arvul. Väiksemate rühmadena ja üksikute perekondadena on neid aga leida igalpool. Selletõttu on ka nende ühendamine võrdlemisi raske. Kuid ühendust ja sidet nad otsivad ja peavad sellest hoolimata igalpool, nagu ka Välis-Eesti Almanakis ilmuvad sõnumed tõendavad.

Ühenduse vahendid on peaaesjalikult seltskondlikud koosviibimised, seltsielu, kus näitemängu, muusika ja teiste hariduse ning kultuuri vahenditega rahvuslikku ühtekuuluvust katsutakse alal hoida ja edendada. Silmapaistvam väliseestlaste ühendamise abinõu on ka New Yorgis ilmuv eesti ajakiri „Meie Tee”, mis kahtlemata aitab palju kaasa rahvusliku omapära alleshoidmiseks võõrsil.

Kuid üks tähtsamaid väliseestlaste ühendamise vahendeid on senini jäänud kahjuks kasutamata. See on kiriklik

ja usuline elu. Usk ja ühte kirikusse kuuluvuse tunded on kõigi rahvaste hinges väga sügavad. Nad on sama sügavad kui rahvuslikud tunded. Nad on veel palju sügavamadki. Usk ja rahvuslus on üksteisega väga lähedalt seotud. Igal rahval on oma usk ja seda peab tema oma kallimaks varaks, mille eest võideldakse, mida hoitakse ja pärandatakse edasi lastele. See on suurem ja vägevam ühenduse ja rahvusliku omapära alleshoidmise abinõu. Juuda rahva ajalugu pakub selleks kõige huvitavama näite. Ka praeguste juutide olemasolu ja püsimine väikeste rühmadena teiste suurte kõrgekultuuriliste rahvaste keskel on seletatav vaid nende eksklusiivse usueluga. Võib julgesti ütelda, kui nad omast usust ära langevad, siis ei kehtaks selle rahva ärasulamine teiste hulka enam kuigi kaua.

Ka ristiusk on iga rahva keskel leidnud omapärase kuju ja elamuse. Meie eesti rahva usuline ja kiriklik elu on kahjuks arenenud võõra rahva mõjul ja sellepärast ei ole temal veel mitte

nii omapärast ilmet kui näit. Soome ja Norra kirikuil. Kuid siiski igale eestlasele on jäänud teatud muljed ja usulised elamused oma kodukirikust, oma vanemate kodust, õnnistamisepäevast jne. Neid ei saa kustutada ükski asi ka kaugel võõra rahva keskel.

Selles ma veendusin jälle uuesti Kanadas. Meie, K. N. M. Ü. konverentsi saadikud, tahtsime ümbruskonna väliseestlastega kokku saada ja arvasime selleks kõige ilusama ja kohasema olevat eestikeelse jumalateenistuse, kuna saadikute seas oli kolm ev. lut. kirikuõpetajat. Meie ei eksinud oma abinõu valikus. Neljapäeval alles andsime mõnele üksikule eestlasele sellest teada ja pühapäeval oli Toronto Elisabethi ülikooli väike, maitserikas kirikuke täis inimesi. Üle 125 müli olid mitmed tulnud. Paljud perekondadega. Kokku oli neid 60 ümber. Prof. Rahamägi saatis koraale harmooniumil ja jutlustas. Õp. Ederberg ja mina pidasime liturgiat. Kõik tegime täielikus korras, kuna paljud kuulajajaist ei olnud kümnete aastate kestes enam eestikeelsel jumalateenistusel viibinud. Ei olnud meil ametikuube ega puhtaid piduriideid, vaid hallis reisiriietuses seisime altari ees ja kantslis. Kuid sarnast jumalateenistust ei ole ma varem näinud. Sügavas hardumuses ja tõsiduses seisime siin Jumala ees. Ja kõik me tundisime ühtemoodi, sulasime ühiseks eestlaste pereks, kel ühine, väike isamaa, ühine keel, ühine usk ja lootus. Ma ei usu, et oleks olnud ühtki teist abinõu, mis neid inimesi kauge maa tagant oleks kokku toonud ja kõigist harilikudest maailmavaatelistest, varanduslikest ja teistest erinevustest hoolimata ühiseks pereks kokku liitnud.

Siin, Torontos, juhtus ka, et pidin eht-ameerikaliku kiirusega laulatama ühe pruutpaari. Vaevalt 10 min. olin viibinud kellegi eestlase juures külas, kui paluti noorpaari laulatada ja pooltunnilise külaskäigu ajal oli laulatus ja ka pulmapiidu peetud.

Clevelandis tuli üks eht eesti ema, kes sõnagi inglise keelt ei mõistnud, oma kahe pojaga ja palus neid leeritada ja

õnnistada, mis aga kahjuks võimalik ei olnud.

Kui seda usulise elu vajadust nägin ja teiselt poolt tunnustama pidin, et väliseestlased selles suhtes päris vaeslapse seisukorras on, siis tekkis küsimus, kas siin midagi teha ei saaks asja parandamiseks?

Väliseestlased on usulisel suhtel tõesti ära unustatud. Ja see halvab ka väga palju rahvusliku omapära allshoidu. See ei maksa mitte ükski Põhja-Ameerika, vaid ka Lõuna-Ameerika ja Austraalia kohta. Mõne aasta eest saatsid siia Sao-Paulo eestlased tungiva palve neile hingekarjast ja usulist kirjandust saata. Mitmel pool on kohalikud usklikud ja jumalakartlikud mehed ise jumalateenistusi pidama hakanud.

New Yorgi eestlased on paremas seisukorras, kuna siin on baptistiusu kirik jutlustaja Pelsbergiga ja ev. lut. kirik õp. Klemmeriga. Viimane täidab, nagu kuulsin, vaimuliku ülesandeid ilma tasuta ja teeb seda suure hoole ja armastusega. Kuid tundub, et kirik siin siiski ei ole suutnud eestlastele selleks ühinemise paigaks olla, nagu omal ajal Peterburi Jaani kirik oli sealsetele eestlastele.

Teised rahvad on selles asjas rohkem teinud. Lätlastel on Ameerikas mitu õpetajat. Soomlastel isegi 20. Ja sageli käivad Soome jutlustajad kodumaalt oma suguvendi külastamas ja usuliselt ning rahvuslikult äratamas. Neil on täielik selgus selle kohta, milline tähtis abinõu rahvuse allshoidmiseks on usutöö võõrsil. Seda tööd toetavad sellepärast ka riigivalitsused.

Välis-Eesti Almanakis on paar korda sellele asjaolule tähelepanu juhitud. Muuseas on ka meie ev.-lut. kirikule tehtud etteheiteid, et ta korjab raha välismisjoni heaks paganate seas, unustades ära oma enda suguvennad võõrsil. Kodumaa kirik ei ole tõesti senini selles asjas midagi teinud. Kuid siiski on küsimust arutatud ja käesoleva suvel ärapeetud kirikupäeval on isegi vastav otsus vastu võetud, ja nimelt, et välismisjon peab oma

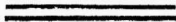
töökavasse võtma ka välis- eestlaste usuliste nõuete rahuldamise.

Kuid liiga noor on veel meie oma rahvuslik kirik ja liiga suurte raskustega on tal endal siia maani tulnud võidelda. Kes kirikuelule ligemal seisab ja asja lähemalt tunneb, ei saa teda ka selles süüdistada. Välismisjon igatahes seda ülesannet endale põhimõttelikult pea ülesandeks võtta ei saa, sest temal on erilised ülesanded ja nimelt jumalariigi levitamine paganarahvaste keskel. Selles mõttes on kõigil rahvastel oma välismisjoni töö, kuigi suurriikide valitsused ka oma rahvuslikke ja riiklikke huviseid sellega katsuvad ühendada.

Välisestlaste usuelu äratamiseks ja rahvuslikuks koondamiseks peaks meie

kirik, riik ja ühiskond ühiselt midagi ette võtma, mis just selle ülesande oma eriliseks ülesandeks teeks. Mis ja kuidas seda teha, seda peaks põhjalikumalt kaaluma ja teiste rahvaste eeskujuga jälgima. Meil leiduks energilisi, noori kirikuõpetajaid, kes heameelega valmis oleks minema võõrsile neid õilsaid ülesandeid täitma. See ei oleks mitte ülesaamata raskustega seotud. Ka rahvuslik, kristlik kirjandus oleks heaks abinõuks.

Nende ridade ülesanne on vaid juhtida tähelepanu sellele, milline tähtis vahend on välisestlaste rahvusliku üheteuuluvuse ja omapära alleshoidmise nende usu- ja kirikuelu korraldamine. Ühtlasi avaldada lootust, et see mõte kord ka tõesti tegelikult realiseeruks.

Eestlaste ümberrahvustumine Lätis.

S. Sommeri 2. ülemaailmlisel V.-E. kongressil peetud kõne.

Läti rahvalugemise järgi arvatakse eestlasi Lätis elavat ümmarguselt 8.000 ümber, kuid need andmed ei ole vist usutavad, sest siit on välja jäänud nõndanimetatud „maarahvas“, keda dr. Kallas 40 aasta eest, kui ta rändas Lutsimaal ja vastavaid kokkuvõtteid tegi, arvas 5.000 peale. Läänud aastal käisin ka Lutsimaal, kus üliõpilase Voolai-sega sammusime külast külasse, kus leidsime kaugelt üle 1.000 inimese, keda tunnustatud maarahvaks, olgugi et nad ei oska meie keelt. V. Ernits ütleb, et ega siis ei ole veel rahvus kadunud, kui ta keele on kaotanud. Ka see rahvas tunnistas end selleks maarahvaks edasi. Peale selle on neid veel piiriäärsetes asundustes. Kui võrdleme rah-

valugemise andmeid ja koha peal saadud teateid, siis peab ütleva, et avalikud andmed on igalpool väiksemad, kui tegelikult koha peal selgub. Näiteks Heimastes on 164 eestlast andmete järgi, kuid kohapealsed eestlased arvestavad seal eestlaste arvu 400—500 peale. Siis edasi Vee vallas. Seal on ka vahe ametlikkude andmete ja kohapealsete andmete vahel. Seega võib siis öelda, et eestlaste arv Lätis ei ulatu 8.000, nagu ametlikud andmed seda tõendavad, vaid 10.000—12.000 peale. Selle juures tõuseb aga küsimus, palju on lätlasi Eestis. Viimase rahvalugemise andmete järgi arvestati neid Eestis 4.300, kuid pärast piiri parandamist läks neid hulk ära Lätimaale tagasi, nõnda et praegu

nende arv on ümmarguselt 3.600 ümber, selles mõttes palju väiksem kogu kui eestlasi Lätis.

Nüüd, kui vaatame oma eestlaste rahvuslikku seisukorda Lätis, siis peab kahetsusega tunnustama, et eestlaste rahvuslik seisukord Lätis on suures hädas. Ümberrahvustamine on hoogsalt käimas. Läti võimud püüavad teha kõik selleks, mis vähegi võimalik, et eestlasi ümber rahvustada lätlasteks.

Meie teame, et iga rahvuse alalhoidmiseks on kool kõige tähtsam tegur. See on see kindlus, see on see kants, millega hoitakse rahvust alal, eeskätt just oma noorsoo, laste seas.

Kuid kui vaatame Eesti koolide seisukorda Lätis, siis näeme, et Eesti koolid Lätis kuivavad kokku. Omal ajal oli neid seal 8, nüüd on veel 4 järele jäänud. Kuid kardan, et ka nende nelja iga ei ole kuigi pikk, kui mitte eestlased ise kõige ihu ja hingega nende eest ei võitle.

Koolid on kinni pandud Heinastes, Homulis ja Ipikus. Koolid seatakse majanduslikult raskesse olukorda, nii et Eesti lastevanemad on sunnitud lapsi panema Läti kooli, kui nad ei taha oma lapsi vaevata, külmetada j. m., kuna majandusliku olukorra tõttu puudub neil sagedasti võimalus kooliruumi kütta jne. Kui aga lastearv jääb väiksemaks kui 20, siis tuleb valitsusvõim vahele põhjendusega, et teil ei ole niipalju lapsi, kui Läti seadus ette näeb, ja kool suletakse. Näiteks Heinastes käis 80 last koolis. Sinna aga ei toodud üldse puid, nagu mulle räägiti, seepärast tulid lapsed kooli ja töid ise puid kaasa, kütsid ahje, et saaks õppetööd jätkata. Peale selle puudusid neil iga-sugused õppeabinõud. Ja kui sinna käisid kaugelt lapsed, siis tegi linnavalitsus otsuse, et linnapiirides võivad ainult linnalapsed käia koolis, kuna Läti koolide kohta see korraldus ei olnud maksev. Selle tõttu siis vähenes laste arv alla 20 ja kool pandi kinni.

Selle juures anti võimalus, kes tahtsid Eesti keelt õppida, minna Läti kooli. Läti koolipreili oskavat matukene

Eesti keelt ja see võiks siis Eesti lastele nende emakeelt õpetada!

Niisamuti jäid koolid kinni Ipikus, Hummulis, ja Läti Valgas. Seal seletati igakord, kui õpetajad läksid palga järele, et miks Eesti lapsed ei või Läti koolis käia, kooli ülevalpidamine läheb palju maksma ja see on raha mahavisamine. Igakord loeti õpetajatele niisugune epistel ette. Kool hoiti ka halvast seisukorras, kooli juures ei olnud internaat, kus lapsed oleksid võinud olla. Selle tõttu pidid nad kaugelt kooli tulema, mis väga raskeks muutus ja lapsi jäi väheks. Seda kasutati Läti võimude poolt ja öeldi, et kool on tarvis kinni panna, teil pole ju niipalju lapsigi, et koolil lasta tegutseda. Üldse peab ütleva, et hea meelega Eesti koole seal ei nähta. Siis elasi Wana-Laitsna. See kool oleks suletud, kui kohal ei oleks olnud vahvad Eesti seltskonnategelased, kes käisid talust tallu asja selgitamas. Kujutatagu ette: kool viidi ära 7—20 klm. kaugusele kohtadelt, kus lapsed elasid, kuidugi teada selle eeldusega, et ega niikaugele lapsed kooli ei lähe. Laste arv jääb väiksemaks ja siis on võimalik kooli sulgeda. Seda märkasid eestlased ja seltskonnategelased ja ei lasknud seda läbi viia. Nad käisid perest peresse ja seletasid ära, et saage nüüd aru, kui teie oma last sinna kooli ei vii, kool pannakse kinni ja meie oleme täiesti oma rahvusliku kooli kaotanud, mida ei tohi milgi tingimusel sündida lasta. Niisugune südikas kihutustöö aitas ja vanemad viisid oma lapsed ka sinna kaugemale kooli. Lapsi tuli isegi rohkem kui eelmisel aastal, nõnda et kool kui niisugune jäi alale. Ja kas oleks ka Marienburgi kool alles jäänud, kui seal ei oleks niisuguseid seltskonnategelasi olnud, nagu Kokkamägi ja Tiro! See kool on suuri raskusi läbi elanud. Ka seal seisis kool sulgemise ees, kuid agarad seltskonnategelased, teadlikud ollused võitlesid selle eest ja näitasid, mis tähtsus on koolil oma rahvuse alalhoidmiseks. Ja kool on tänini püsima jäänud. Niisama, nagu püsima on jäänud härrad Nurk,

Anderson, Rõigas ja teised Vana-Laitsnas.

Ja küll on tegemist, et Eesti kooli Riias veepeal hoida!

Agaga ega kool üksi veel midagi ei tähenda. Kuigi on Eesti kool, siis peab seal ka Eesti vaim valitsema.

Kui nüüd vaatame neid nelja kooli, mis veel järele jäänud. Kes on seal õpetajad? — Seal on 9 kooliõpetajat kokku, nendest ainult 4 Eesti kooliõpetajat, teised on aga lätlased ja muulased. Nii ei ole see sisuliselt enam Eesti kool, vaid seda võib öelda ainult väliselt. Sest peatingimuseks ometi iga rahvusliku kooli juures on, et õpetaja oleks samast rahvusest, mis õpilane. Sellest tingimusest on aga Läti Eesti koolis mindud kaugel mööda.

Kui aga vaatame nüüd Läti koole Eestis, siis Läti koole Eestis on 6, õpilasi 232 ja õpetajaid 14. Viimaste hulgas on ainult 2 õpetajat, kes Eesti keelt õpetavad. Teised on kõik oma õpetajad. Ja kui võtame selle rahva arvu ja koolide arvu, siis näeme, et Eestis on 600 lätlaste kohta üks Läti kool. Kui aga võtame eestlaste arvu Lätis, võtame nende rahvalugemise andmete järgi, 8.000 eestlast, siis 2.000 eestlaste kohta tuleb Lätis 1 Eesti kool, kuna eestlased peavad 600 lätlaste kohta ühe Läti kooli. Kui aga võtame tegelikud arvud aluseks, siis näeme, et iga 3000 eestlaste kohta Lätis on üks Eesti kool. Kui tahaksime siin sama mõõdupuud tarvitada lätlaste suhtes, siis oleks lätlastel Eestis kahest koolist küllalt, kuna senisest kuuest koolist neli peaksime sulgema. Kui tahaksime, et eestlased oleks Lätis võrdsel tasapinnal selles asjas lätlastega Eestis, siis peaks eestlastel Lätis olema 13—20 kooli, siis saavutaksime suhteliselt õige vahekorra. Meie oleme tõesti kui head naabrid lätlastega ümber käinud, ei ole neile koolide suhtes ega ka muidu takistusi teinud, nii et keegi ei saa meile ütleva tulla, et oleksime naaberrahva koolid seadnud halba seisukorda. Kui meie kokku tuleme, kaks naaberrahvast,

meie räägime siis sõprusest ja muudest ilusatest asjadest, kuid kui meie vaatame, mis tehakse kohapeal, siis on asjal sootuks teine ilme. Ja peab ütleva, ei ole ka keegi sellele tähelepanu pööranud.

See on küsimus, mida tuleb õige tõsiselt käsitada, ja ei võiks sellele ükskõiksel suhtuda, nagu seda seni on tehtud. Muidugi, paljudel juhtudel ei saa ka endilt süüd ära veeretada, sest kohtades, kus koolid on suletud, ei ole Eesti seltskond välja astunud südikalt koolide alalhoidmise eest. Eestkätt peab iga rahvus, kui ta teiste võraste seas elab, oma õiguste eest välja astuma ja neid kaitsma, kui see on seadustega lubatud.

Võib olla, et koolide kinnipanemine ei oleks ehk nii kergesti läinud, kui rahvas ise oleks püüdnud kõigest jõust sellele vastu seista ja koolide alalhoidmist kaitsta. Heinaste kohta peab küll ütleva, et seal püüti kõik teha, et kooli alal hoida, kuid kõige selle peale vaatamata suleti kool.

Sellepärast on tingimata tarvilik maksma panna nõndanimetatud kultuuri- või koolikonventsioon. Ongi ka nii kaugele jõutud, et kava on välja töötatud ja see on antud Riia saadikule kohapeal konventsiooni sõlmimiseks. Kui see õnnestub, siis vast paraneb ka Eesti koolide olukord Lätimaal.

Agaga peab tähendama ka, et neis kohtades, kus Eesti kool olemas, eestlased väga kergel käel püüavad oma lapsi panna Läti kooli, nagu oleks see ükskõik, kus lapsed õpivad. Ma ei tea aga, et lätlane meil siin Eestis oma last nii kergesti Eesti kooli paneks. Ta püüab iga hinna eest oma lapse saata Läti kooli. Kui aga meil ka niisugustes kohtades, kus Eesti koolid olemas, pannakse laps mitte oma kooli, siis on see rahvuslik loodus, mille all meie kannatame ja mis meile on häbiiks.

Meie peame kõik tegema, et elustada rahvustunnet niihästi kodus, kui välismaal. Oma rahvus, iseteadvus, see on see jõud ja idee, mis meid ühendab ja edasi kannab!

Oma maalapikest muretsemas päikese alla.

Saatuse kummalisel juhusel sattusime ühte elama Brasiilias. Oli meid neli eesti poissi. Eestis olime elanud igaüks ise nurgas, üksteise minevikust me huvitatud ei olnud ja sellest ei rääkinud me ka palju. Tegime tööd päeval ja vaid hilja õhtul leidsime endid kodus, kus juttu puhuti ja mõni „kurat“ maailmakorra arvel öeldi. Kuid neid juhtumeid, kus kõik olime kodus, juhtus siiski harva, sest kui üks tegi tööd päeval, oli teise tööaeg sageli öösi ja kui Miku õhtul töölt tuli ning söögimajas kõhu Brasiilia uba-riisi täis oli söönud, siis Sass juba magas rahulist ja magusat und päevasest tööst või jälle läks juttu sülle. Ent juhtus vahel mõnel ilusal päikesepaistelisel põletaval pühapäeval, et leidsime endid jõe äärest, kus võtsime päikesevanne, sukeldusime Brasiilia jõe kollases vees ja tundsimel lõbu enese olemisest. Arutasime omavahel maailma tulisemaid küsimusi, nagu mõnel maailma majandus-, sõja- või rahukonverentsil, ja rääkisime oma arust väga tarka juttu. Kõrvetav Brasiilia päike peakohal lõunamaa tumesinises taevas, jalge all kivikõva punane savimuld kidura rohuga; kõrge jõekallas, mille vahel kui kraavis voolav jõgi maamullast saadud tumedat, õudset värvi.

Ühel pool miljonilinn, heledalt lubjatud majad, vabrikute korstnate suits, trammide põrin ja autode röögatused. Teisal ümmargustel mäeküngastel kauguses sakarik võsa-mets, tavaline ürgmets Brasiilias, mille seest üksikute tuttadena paistavad välja uhked palmid ja siis kauguses sinised mäed.

Sündis plaan. Otsustasime omandada ühisel jõul ja nõul oma maalapi lõunamaa päikese alla, et võiksime öelda, et need on meie palmid, meie viinamarjad ja meie puuvill. Süüa omalt maalapilt apelsine ja misiriikasid (väike apelsin, Eestis nimetatud mandarin),

bananaane ja magust kartulit (*Batata doce*), öeldud, tehtud. Samal nõul oli ka Alfred, eesti poiss, kes meiega kord ühes oli elanud, kuid paremate tingimuste leidmisel lahkunud teisale. Esi-mesed käigud olid maade ja kolonisatsioonivalitsusse, et hankida täpset informatsiooni tingimuste, võimaluste ja maade üle, mida võimalik saada. Sao Paulo osariigi lõunaosa, Itarare ja Rohelise jõe vahele oli valitsus asutanud värske koloonia nimega „Barao de Antonina“. Selles n. n. „Indiaanlaste metsas“ oli 800 alkeeri maad (1 alkeer võrdub 24.200 ruutmeetri-le), mis jaotatud „lotedesse“ (maatükkidesse, osadesse), igaüks 20—40 hektaari suur. Osa maad oli juba võetud ning kolonistidena elasid seal: 114 brasiilia perekonda, 20 saksa, 9 austria, 7 itaalia, 7 poola, 7 jaapani, 6 eesti, 6 vene, 6 leedu, 4 rumeenia, 4 hispaania, 4 tsehhehi, 2 portugaalialia ja 2 schweitsi. Eesti känd harisid seal Brasiilia punast maamulda, kasvatades puuvilla, maisi, uba, riisi, nisu... Koloonia kaugus 85 km. raudteest. Maa hind maa headuse järelle 50—120 milreisi hektaar (1 milreis — 25 senti). Müügitingimused: järelmaks 10 aasta peale ilma protsendita. Valitsuse poolt on asutatud koloonia südamesse haigemaja ja kool umbes kümnele lapsele, kes esitavad nii mitmesuguseid raasse ja tüüpe. Valgepäine sakslane õpib koos jaapanlasega ja eestlane brasiillast neegri, indiaanlase ja mulatiga. Ühtlasi on kohapeal valitsuse poolt arst ja põllumajanduslik nõuandja. Teiseks maasaamise kohaks valitsuse poolt oli Guanhanhani (loe Guanjanjani) org ja Juquia (loe: Tshukia) Atlandi ookeani vaheliste vete kaldal Santose sadamalinna lähedal. Juquia koloonias 25—30 km. raudteest, 161 km. Santosest elas ka eestlasi 6 perekonda. Maksutingimused: 200 milreisi alkeer, 2 korda aastas

maksta, 5 aasta järelmaks ilma protsentideta. Sealne maa pidi kasvatama: banaan, riisi, suhkrupilliroogu...

Tingimised päritud, otsustasime saata saadiku kohapeale asja järele vaatama, sest rääkimise järele ei tea siin Brasiilias uskuda mitte kedagi. Atlandi ookeani kaldaäärsed maad jätsime kohe mängust välja. Maa oli seal troopika ürgmets, palava kliimaga, kus kergesti võis haigestuda malaariasse. Peale selle olid meil lähemad isiklikud andmed eestlastest, kes seal ise juba asusid umbes aastapäevad. Saadiku kohused enese peale võttis Miku. Ühel õhtul olime kõik koos. Säss külmetamisest haige lebas voodis gripis ning voodi ümber istusid 4 eesti poissi, arutades ja nõu pidades. Miku säetas end valmis. Kui maa vastuvõetav, pidi ta umbes 50 alkeeri kinni panema. Maale oleksid läinud maa võtmisel kaks poissi — Miku ja Juku, kuna linnajääjad kolm poissi pidid teenima raha ja saatma maale aitamiseks: söögiks, lisatööjõu palkamiseks, omni ja kaevu ehitamiseks. Kohe pidime kinnitama notariaalselt iga nimele 20 alkeeri. Alguses oleks harinud ja tööriistu muretsenud ühisel jõul, nagu: eeslid, sahad, labidad ja saagi, siis ühiselt ära jaganud. Pärastpoole, kui maa pidi andma ja kandma, et ära elada saab, siis võis igaüks ise oma maalapil teha, mis tahab. Miku pani jalga rahelised khakipüksid, tõmbas selga pluusi, võttis kaasa kaardi, pliatsi ja paberi, et ise kohapeal kaarti teha, kompsukese süüa, vihmamantli ja meie kõikide head soovid. Sõit Sao Paulost Itarasesse on 409 km. ja sealt autoga kohapeale 85 km.

Möödusid päevad, läks nädal ja veel mõned päevad, siis tuli Miku tagasi. Habemesse kasvanud, nagu kui indiaanlasel mullakarva pruun, saapad ja nahksed säärekaitsjad maamullast mulla värvi. Lõi toapõrandale kompsaku ja arutas sealt välja „lotede” mulla proovid, maasaaduste proovid, maisipead, puuvilla nutid... Paberil plaan, numbrid ja igasugused kriipsud. Jala-sääred kärnas mitmesugustest „bicho-

dest” (loe: bišodest — loomadest, söödikutest), kes jalakõndimisel saabaste ja säärekaitsjate vahelt sisse roninud, nagu maakirbud j. t. Rõõmsad tervitused säravatel nägudel ja sajad küsimused. Ent Mikul pole aega vastata, esimene asi on duši alla pesema. Ütleb vaid, et maa on hea ja et pani alkeerid kinni.

Siis saadik Miku jutustas: alguses sõit raudteel nagu ikka, siis tuli sõit veoautol ühes bessaraablase ja tema perekonnaga, kes kolooniasse asumisele sõitis. Asumisesõidu kohale annab valitsus maksuta, kuma muud sõidud tulevad kõik omal kulul sooritada. Maantee lõpmata vilets, midagi tire taolist, sõit mäest alla-üles täis igasugu jõnkse. Lõunamaa öö on kottpime ja siis tuli veel vihm kaela. Tuli otsida tikutule ja küünla abil teed ning tirida autot. Lõpulus kohal. Sai öömajale haigemajasse, kus polnud ühtegi haiget. Arstil sõit sees, sel ööl oli ühel eestlasel laps sündinud, jooksnud ähmi täis, sest arst sarnases kohas peab olema tohter iga asja peale. Haigemaja chitatud pooleldi postide otsa, ilusad värvitud raudvoodid. Magasin ühes neist. Öö oli haruldaset külm ja erilased tulid haigemaja põrandalaudade vahelt kallale, üks pistis õige valusasti jalga. Maastik kujutab enesest tavalist Brasiilia metsa, mis näib olevat mitte vana, kuma selle seest sirutavad endid kaugele välja hiigel *peroba* (Brasiilia hiigelpuu) tüved, millede ladvad ja oksad ära põlenud tullest. See vana, põliste puude põletamine on vist sündinud 300 a. tagasi „bandeirantide” (Sao Paulo linna pioneerid, kes esimestena asusid avastama Brasiilia ürgmetsi ja laani) ajal. Kohapeal kuulsin, et valitsus annab omalt poolt küll esimese seemne, kuid mingisuguseid tööriistu ei anta, ehk seda küll linnas lubati. Sõitsin palgatud hobusega sooritama vaatamisretke. Kohal viibis maamõõtja, venelane, sellelt sain sõbralikke ja häid juhatusi maa valimiseks. Maastik mets, jõgi, sõnajalad. Miku lööb lahti oma joonistatud kaardi ja näitab, kus tema

poolt kinnipandud loted, näitab maa-
mulla proove. Arutame omavahel. Ko-
lonistide peapuudus olevat vähe tööjõu-
du. Üksinda harivad kablaga aastas vast
vaevalt poolteist alkeeri. Puuduvad
tööloomad, adrad. Elamud on ehitatud
püstroovikutest, katus pilliroost. Ha-
rilikult igal kolonistil naine väikese lap-
sega kodus. Puuvill kasvavat hästi,
kuid kolonistil pole jõudu seda kuigi
palju maha teha. Metsas leidub mets-
sigu ja kodusigu, kes metsistunud, ni-
sama ka hunte. Asunikel laskeriistu ei
ole, puudub raha ostmiseks. Ussidest
tuleb ette kardetav caseavel (kõristaja
madu, umbes 100 sm. pikk, saba otsas
veel väike sabake nõnda kui hernekaun,
kus sees nagu hernerid, mille abil kõris-
tab. Mürk surmav, ise kallale ei tungi
inimesele, vaid annab endast märku
kõristamisega, ilma et ise põgeneks, na-
gu harilikult seda teised ussid teevad.
Eestis on kõristaja madu millegi pä-
rast kooliraamatuis nimetatud latsuta-
jaks maoks). Miku külasthanud kõiki ko-
hapealseid eestlasi, kõik olnud äärmiselt
lahked ja vastutulelikud, keegi pole
keeldunud oma nõu ja teateid andmast.
Ja nad rõõmustanud väga, lootes uute
eestlaste-asunike juurdetulekut. Kalku-
leerime ja mõtleme omavahel igatpidi
asja. Ning ühel päeval lähemegi kol-
mekesi volitatud kõikide poolt maade
ja kolonisatsiooni valitsusse, rahad tas-
kus. Härra asjaajaja on väga lahke, mei-
le kõikidele antakse toolid, lastakse tee-
nijat tuua kohvi, pisitillukestes tassides,
eht Brasiilia kohvi, musta kui tint,
suhkruga pooleks. Härra asjaajaja on ise
agronoom, koloonias viibinud ja tunneb
asja põhjalikult. Vestleme ning päri-
me ühte kui teist. Kuid äkisti lööb
konks sisse, Miku ütles, et tema on
poissmees ja nüüd kuuleme, et kõik
peavad olema naised, poissmeeste-
le valitsus maad ei müü. Asja pääst-
miseks Alfred ütleb, et tema on naise-
mees, ka Sass nokutab peaga ja lisab
end naise-mehe olevat ning Miku lubab
kindlasti neil päevil naida. Kuuleme,

et peame naised kaasa tooma näitami-
seks, siis kirjutatakse meile välja prii-
sõit kohale. Kõik peame sõitma koloo-
niasse naistega. Otsustame kähku ja ar-
vame, et parem on, kui seletame oma
plaani ilusasti ära ja nii ka teeme.
Asjaajaja leiab, et plaan on hea, kuid
tema meile vastu tulla ei saa. Kolme-
tunnilise jutlemise järele otsustab ta
veel järele pärida oma ülemuselt, mida
ta ka kohe teeb. Saame eitava vastuse.
Nii siis meie neli „vanapoissi“, seda
sõna meie tarvitame vahel üksteise vi-
hastamiseks, peame kohe hakkama naise-
meesteks ja minema maale, siis saame
maad. Ent meie ei taha minna maale
nõrkadena, ilma elamuta, eeslita, töö-
riistadeta, toiduta, rahata. Ja Brasiilia
on maal toiduinained pea pool kallimad
kui linnas. Meil on omaid huvid,
veel tunneme endis jõudu ja mõistust,
kuid riigil on oma huvid, riik tahab
rahvastada maad inimestega, kes maale
lähevad ja maale jäävad. Ja kui sa
maal ei jõua oma osamaksu õiendada,
ega keegi sind ära ei aja. Ela. Eestlased
kolonistid on saanud riigilt isegi raha-
list toetust ja söögiaineid „nueleo“
poest. Ja Miku ütles, ega maksa arvata,
et see „Indiaanlaste mets“ on tühi —
sõidlad viis kilomeetrit ja jälle leiad on-
ni, kus elab neeger või mulatt, kasvata-
des sigu, puuvilja jne. Keegi ei tea
neid, ei nende nime, nende arvu ega
neid kohti, kus nad elavad. Ja valitsu-
sel pole midagi selle vastu. Oli kord
aeg Brasiilias, kui keegi maalarakale
jõudis aia ümber teha, siis see oli tema,
ning riik notariseeris ja kinnitas selle.
Nüüd on see möödunud, maa eest tuleb
maksta, olgugi et mõnel pool riigimaa-
de eest naeruväärt vähe, kuid need
maad on ka sajad km. raudteedest, põh-
jatus ürgmetsas. Eramaad aga on kal-
lid, niisama kui Eestis.

Ja jäi katki meie ühine plaan, jääme
ootama uusi juhtumeid.

S. Paulos, 14. juulil 1933. a.

Sass.

Buenos Airesis pole pilvelõhkujaid...

Raimond Põdder.

Buenos Aires — suuremaid ja tähtsamaid linne siinpool lõunas, on kui tõusev kapsataim, mis sirutab lehti laiemale, avaramasse loodusesse — nagu polekski määra olemas — ei kunagi palmi. Vaid ikka sirutab siia-sinna künkale, lohku, sohu ja rappa. Majad ehitised, majad. Toreda villa kõrvale kerkib vaesemehe onn; seal teine, kolmas, neljas... Jälle villad, suvilad, onn... Kõik käib käsikäes. Kus rikkust — seal vaesust. Kus uhkust ja ilu — seal häda ja viletsust. 20-klm. linna lähimõõt ei tundu nagu midagi. Istud trammile, kihutad. Vaatad, vaatad ainult pisukese osa, sest päev jõuab õhtusse; oled väsinud. Ja ometi pole ikkagi midagi näinud, ei mitte rohkem, kui silma hakkas... Kuna Buenos Aires naeratab, hõiskab, kaebab ja ohkab sulle kõikjal vastu...

Kui petlik tundub vaade La Plata'lt, kui saabud värskena siia. Kuis otsib silm neid „pilvelõhkujaid“, millest kõrv niipalju kuulnud.

Ah, need on kaugemal, eemal sadamast — tingimata. See on ju Ameerika! Ei või olla, et...

Saabud, elad, näed ja kuuled. Siis muutub pilt, mis mõttekujutuses alul oli hoopis teine. Ei, Buenos Airesis pole pilvelõhkujaid... Ei neid pole vist kusagil võõrsil... Neid tuleb endale ise võõrsil ehitada...

Põhjapoeg, kes saabunud siia lõunasse, ehk ka põhja, läände, itta — pettud. Oo — siiski rõõmustad! Näed uut, näed teist, mis sulle võõras, huvitav. Ahmid, vaatad, neelad kõik — kui näljane, kes sattunud rikkalikku kööki. Kliima ja päikenegi tundub su palgel mõnusana. Inimeste voolav kisa-kära, autode tuututamine — kõik mõjub teisiti, ommoodi rahuldavalt. Suugi kisub vilet lõõma. Peatud siin aknal — seal, ja õgid, õgid silmadega näljaset — süda salarõõmus, suunurges naeratus. Õgid

ja imestad: kui väike ja armetu on su kodumaa seal karedas põhjas... Ja naerad, naerad südamest: ometi sealt kord ära!

Jääd vahest harkisjalgu seisma kuskil nurgal, loed silmadega maja kordi. Vahid möödasõitvaid autosid. Näed lõpmatused inimesi voolamas — kõik võõrad. Mis sellest! Nii mõnigi pilk libiseb sul kelmikalt mõnele möödaruttavale mustajuukselisele neule. Sisemuses nagu tunneks patu igatsevat häält. Ja muigad: kõik tuleb!

Peast läbistuvad mõtted kuhjadena — kõik kenad, õrnad, armsad, lapsikult süütud... Lükkad soni silmadelt. Sul tuleb äkki suurem tung elada, elada, elada... Elada, nagu siin elatakse! Nii nagu praegu silm näeb teisi!

Hakkab isegi pisut häbi, kui libistad silmad üle oma riituse, mis selgesti paistab vastu peeglist äriaknal. Isegi punastad, kuid hetkeks. Lööd rinna ette — oo, nii mehine end tunned. Sammudki kõlavad tugevamalt asfaldil. Peatud jälle — no vaat seal kui tore kaelaside! See päevasärk — veel siidist! Too ülikond — kui laitmatu! See kaabu, saapad, kepp... ja siis — näe seal, kui kena kulduur ja sõrmus! Ju mõttes omad kõik. Saan tööd, küll ostan kohe.

Vist kunagi elus pole ta paremini ennast tunnud kui praegu, tema, kes vaevalt mõni päev olnud võõrsil — uues maailmas. Ka mitte siis, kui ema talle kodus sööki tegi, pesu pesi, varju ja armu andis. Või kui ta männimetsas noorepõlves emaga seenel käis või talvel sõpradega lumes hullas, suusatas, uisutas ja lumesõda tegi. Mis oli see kõik selle kõrval praegu siin!? Kurask! Olen nüüd Ameerikas ja omaette mees!

Buenos Aires kasvab ja kasvab — sirutades võimsalt kõigi järele, nagu tahaks hüüda: „Olen kõigile, kes suudab sammu pidada...!“

*

On möödunud aasta. Põhjapoeg on palju näinud. Palju rohkem, kui need 20—25 aastat kokku, mis ta väikesel kodumaal mööda saatnud. Ta teab isegi iga Buenos Aires'i tähtsamat avenüüd, tänavat, paika jne. Teab, millist kisa teevad frukti- ja kalamehed, lehepoisid ja teised tänava kaubitsejad. On isegi mõned korrad maaalusega sõitnud, sõprade kulul kinos käinud ja vast ka mujal. Oskab juba mõni sõna kohalikkude keelt, kuna sõimusõnu küll rohkem. Pealegi on ta veel pesupesemise ja söögikeetmise selgeks õppinud. Ikkagi käib tihti akende taga unistamas asju, mis juba siia tulles südamele. Vahest küll imestab pisut ja tunneks nagu arglikku pettumust millegi üle — aga — noh, vaevalt aasta... Kuna ta endine ja praegune sama ülikond on tublisti juba määrdunud ja kulunud. Kraest ja kaelasidemest ta enam ei hooli. Siin soe — milleks ülearune kraam. Tunneb end ühesõnaga mehena, kes astunud iseseisvalt ellu. Otsustab ise. Ainult siis, kui rahalisi küsimusi arutleb, astub mõne sobitatud sõbra poole alandlikult sisse ja ohkab, mille üle isegi ehmatab, ja kogub jälle, et mitte näida nii võimetuna, väetikesena selles uues lootusrikas maailmas ja elus... Ja mehelikult küsib: „Saaks laenu — kui tööd saan, tasun ära.“ Algul naeratab õnn mõnelt poolt. Ja siis, siis, siis... Vahest ohkab ja mõtleb — eh, oleks mõni sugulane siin, või hea sõber, tuttav! Kuid trööstitib: „olen mees ja pealegi Ameerikas. Küll aeg kõik asjad parandab.“ Aga hinge jääb siiski midagi, mida veel ei suuda tõendada, uskuda...

*

Nii kaob aeg. Aastad lendavad aastate järgi. Põhjapoeg teadis juba rohkem siit-sealt. Keeltki valdas — häтта enam ei jäänud. Ostis igapäev ajalehti. Võib-olla rohkem pakkimiseks või

muuks tarbeks, kui just lugemiseks. Kiitis, et mõni hea aeg provintsis raudtee töödel olles õppinud hästi. Selles on tal õigus, et kohalikkudega koos olles õpib kõige paremini. Kuid eestlast siiski ümber rahvustada pole kerge. Tema pikaldane iseloom ei paindu, ei vaimustu nii ruttu.

Hea küll! Kuid põhjapoeg on nüüd hoopis teistsugune. Tulen, näen ja võtan — see on toonud täielise pettumuse.

Unistused jäävad unistusteks. Kõigil pole õnne, nagu öeldakse, ega saatuse lahket naeratust.

Põhjapoegki seisatab, — mõtleb tihti... Kõik nii, nagu poleks midagi olnud, kuid siiski südames — seal õrnas elukeskuses, pole kõik nagu korras...

Nüüd alles nagu ärkab see raske-meelne hing — ja igatseb — igatseb salaja. Oo — juba varemalt on ta mõelnud, igatsenud... Aga see igatsus, mis praegu hinges, on hoopis valusam, kurvem, hellam ja rõõmsam...

Oldud... Aastad kaovad... Midagi... Nagu maetud noorus ja kistud elust osa, mis oli kodumaa... Siin võõrsil — ei ka mujal — pole seda, millega täielikult rahulduks hing. See, vähenõudlik põhjapõja hing. Kõik on teisiti, kui alguses tulles... Inimesedki jäävad nagu kaugemaks. Elu on masinlik edasitormamine, üksluisus.

Kuid samm on tehtud. Läheb kuis läheb! Häbi mõelda tagasimineku peale — nagu tõugatuna, naeruväärsena teiste ees seal tundes. Ei, parem siis siin võõrsil — ükskõik kuidas. Keegi ei tea ega näita näpuga...

Ei kusagil võõrsil pole pilvelõhkujaid... Maailm on lai ja avar. Kõikjal on meid. Seejärest seisata ja mõtle kainelt enne, kui astud laia avarusse — põhja, lõuna, läände või itta!

Buenos Aires, Juuni 1933.

Ühe väliseestlase muljed kodumaal.

Kodumaa areneb ja kasvab!

Saabudes kümne aasta pärast kodumaale, pidin tahes või tahtmata imestama väikeses Eestis asetleidnud muudatuste üle. Elades välismaal ja eriti teel kodumaale ei annud mu ettekujutused mulle rahu. Milline võis olla Eesti nüüd — 10 aasta pärast?

Olin võõrsil lugenud eesti lehti ja neist jäi mul mulje, nagu oleks kaugel kodumaa üks suur poliitika ja intriigide pesa. Pea igapäev uued erakonnad, omavahelised hõõrumised, kaikamehed, mõrtsukatööd, tapmised ja tulekahjud — ei muud midagi.

Sarnaseid kurbi mõtteid mõlgutades imetlesin ühel imeilusl hommikul „Gripsholmi“ laevalael päikesest ülekullatud Tallinna siluetti. Kadusid kõik kurvad mõtted, südamesse tungis vaid rõõm — olen kodumaal, armsal kodumaal!

Vastuvõtt merel Välis-Eesti Ühingu tuttavate juhatusliikmete poolt, rahvamurd sadamas ja kõik need imekiired hingelised läbielamused peletasid mu viimased sünged ettekujutused ning ühinesin vägeva lauluga: „Eestimaa, mu isamaa...“

Aeg kadus kiirelt tuttavate ja sugulaste seltsis ning jõudis kätte meie suur rahvuspüha — üldlaulupidu. Nüüd sain alles tõeliku pildi oma rahva hingeelust. Muusikas, eriti laulus, peitub rahva iseloom ja tahe. Kui palju on meie väike Eesti sel alal edusamme teinud! Imestama pani laulupidule liikuv tegelaste rongikäik. Naised, noored ja vanad, rahvariides, igast maanurgast. Tõsised maamehed, kel pole tähtsad püksiviigid ega targeldatud kraed — kõik sammuvad iseteadlikult suurele rahvapeole.

*

Meie rahvas oma arengus on edusamme teinud. Kuid ka ebameeldivaid sündmusi nägin kodumaal. Oma esimesel jalutuskäigul Kadriorus kuulsin väga

palju saksa ja vene keelt. Jäi mulje, nagu ma polekski Eestis.

Usun, et puhtsakslasi ja -venelasi ei ole protsentuaalselt nii palju Eestis ja kuigi nende arv nii suur on, peaks igal välismaalasel, kes oma kodu loonud võõral maal, ikkagi niipalju lugupidamist ja autunnet olema, et selle riigi keele ära õpib.

Kuid suurem osa meie mitte-eestikeelt rääkijatest pole need, kes eesti keelt peaks õppima, vaid need, kes püüavad teda unustada. Seda kurba tõsiasi panin korduvalt tähele.

Ma ei taha sellega mitte eitada teiste keelte oskust. Mida rohkem meie keeli valdame, seda kasulikum meile. Kuid tõsine isamaalane ja kodanik ei peaks unustama autunnet ja armastust oma emakeele vastu. Vanasõna ütleb: mis südames — see keelel. Väliseestlane, kes võõrsil harva oma emakeelt kuuleb, tülles kodumaale, on rängasti pettunud.

*

Meie pealinna ilu eest on selle aja jooksul, mil ma kodumaalt ära olin, väga palju hoolitsetud. Endisest inetust näituse aiast on tehtud ilus roheline park, maitsekalt lilledega kaunistatud, mida ümbritsevad vanalinna müürid. Endisest kitsast Pirita teest on tore lai asfalttee välja kujunenud, millel mugavad omnibused ühendust peavad linnaga. Pirita rand on pealinna moodne rahvarikas supelusrand puhta liivaga ja nägusate ehitustega.

Nüüd, mil kümne aasta järele jälle kord kodumaa pinnal kõnnin ja liigun, kodumaa metsamaasikaid, pohlamarju ja seeni maitseen, — nüüd tunnen, et kunagi pole sa mu südamele nii ligi olnud — armas kodumaa — kui praegu! Olen jälle rõõmus kui lapsepõlves, kuuskede ja kaskede keskel. Kui kord jälle siit pean lahkuma, siis on see palju raskem ja valusam kui kümne aasta eest!

O. K.

Veel 2. ülemaailmsel V.-E. kongressil

vastuvõetud resolutsioone ja soove.

Peale Välis-Eesti kongressi lõppu lahkus suurem osa delegaate Eestist, viies endaga kaasa muljeid kodumaal läbielatud sündmustest ja aruandeid kohalikkudele Välis-Eesti organisatsioonidele.

Nüüd algavad ettevalmistustööd kongressi resolutsioonide läbiviimiseks. Selleks on vaja iga väliseestlase kaastööd ja abi. Eriti Välis-Eesti Ühingu ja Välis-Eesti organisatsioonide õlgadel lasub suur töö. Ühingu juhatus otsustas paljundada kongressi resolutsioonid ja neid levitada Välis-Eesti organisatsioonide kaudu, et võimaldada igal väliseestlasel kaastööd ühiste sihtide saavutamiseks.

Suurim ja raskeim töö jääb muidugi Välis-Eesti Ühingu kanda. Kuigi ühingu oleksid ainelised võimalused ja abinõud nende rahvusliku tähtsusega ülesannete läbiviimiseks, ei saaks ta ilalgi seda teostada ilma Välis-Eesti organisatsioonide kaasabit.

Toome siin veel täiendavalt kongressil (vaata V.-E. Almanak II, 1933) vastuvõetud resolutsioone ja soove.

Välis-Eesti organiseerivate keskuste ellukutsumise küsimus.

II Välis-Eesti kongressi saadikud aitavad kaasa välismaale tagasi sõites luua rakukesi, mille ümber koonduksid seni organiseerimata eestlased.

Kongress peab soovitavaks, et kõik Välis-Eesti organisatsioonid toimiksid organiseerimistöö alal võimaluste piires töö lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks keskkohast (nagu Välis-Eesti Ühing, organisatsioonide liit või suurem Välis-Eesti kohapealne organisatsioon) saadud näpunäidete kohaselt.

Kongress peab soovitavaks, et Vabariigi välisesindused ei ütleks ära Välis-

Eesti organiseerimistööst, kus see ei riiva ega koorma nende isiklikku tööd.

Kongress kinnitab organiseerivate keskuste ellukutsumise vajadust, mis töötaksid Välis-Eesti ühisel rahvuslikul alusel.

Väliseestlaste koostöö Välis-Eesti Ühinguaga.

Kongress soovib kirjavahetuse organiseerimist Välis-Eesti organisatsioonide ja kodumaa organisatsioonide ja koolide vahel.

Kongress peab soovitavaks väliseestlaste aadressnimestikkude avaldamise erimaade järele Välis-Eesti Almanakis äratõmmetena.

Kongress peab soovitavaks algatada loengute pidamist Välis-Eesti küsimuse kohta ülikoolis, selleks vastavaid võimalusi soetada ja Tartu ülikooli juures asutada Välis-Eesti instituut ühenduses Eesti Rahva Muuseumiga. Ühtlasi oleks tarvilik asutada vastav Välis-Eesti küsimusi harrastav üliõpilasorganisatsioon Tartus (Välis-Eesti Ühingu ülikooli osakond).

Ühine väliseestlaste häälekandja küsimus.

Kongress tunnustab väliseestlaste ühiseks häälekandjaks „Välis-Eesti Almanaki“.

Väliseestlaste häälekandja küsimuse tähtsust tundes, rõhutab väliseestlaste kongress, et väliseestlaste organisatsioonid aitaksid oma häälekandjale lugejaid koguda ja et eestlaste organisatsioonid võtaksid oma peale oma häälekandja varustamise väliseestlaste kohta käivate erapooletute teadete ja andmetega.

Sooviavaldusena võetakse vastu, et Almanakki hakatakse välja andma üks kord kuus.

Nurgakivilpanemine Eesti Kunstihoonele, 29. augustil 1933. a.

Kodumaa sõnumed.

Poliitilises elus on tunda viimastel kuudel närvilikkuse suurt tõusu. Vabadussõjalased teevad ägedat kihutustööd oma põhiseaduse muutmise kava heaks, mis rahvahääletusele läheb 14., 15. ja 16. okt. Vabadussõjalased on kihutustöö terava otsa sihtinud erakondade vastu. Rohke osavõtt nende koosolekuist tõendab neile poolehoidu kasvu.

11. aug. otsustas Vabariigi Valitsus astuda rea otsustavaid samme demokraatliku korra kaitseks, tuues põhjenduseks asjaolu, et riigikorra vastu sihitud liikumine ja vastutustundeta kihutustöö tekitab kodanikkude seas ärevust ja võib hädaohtlikuks saada demokraatlikule riigikorrale ja avalikule julgeolekule.

Pandi maksmata kaitseseisukord kogu riigis, piirati koosoleku vabadust ja pandi maksmata ajakirjanduse eeltsensuur.

Ühtlasi suleti järgmised sõjaväelise iseloomuga organisatsioonid: Eesti noorsotsialistlik Liit, Eesti sotsialistliku partei võimlemisrühmad, Eesti vabadussõjalaste liidud ja ühendused j. t. Peale vabadussõjalaste liitude moodustusid teised organisatsioonid lõõkrühmadest erakondade juures, milliseid iga erakond teistega võidu endale püüdis asutada.

Vaatamata vabadussõjalaste organisatsioonide sulgemisele, jätkub nende kihutustöö põhiseaduse muutmiseks endise elavusega.

Kuigi Vabariigi Valitsuse otsuses märgitakse ärevuse tekitamist kodanikkude seas, on meeleolu täiesti rahulik ja igapäevases elus rahva seas ei ole märgata mingisugust silmatorkavat pinget. Vabadussõjalased tõendavad, et nemad ei ole kavatsenud mingisugust võimuhaaramist, vaid püüavad riikliku korra parandamist seasdukslikkude abinõudega.

Vastukihutustööle vabadussõjalaste põhiseaduse muutmise kava suhtes on rakendunud täie energiaga sotsialistid. Vaatamata vabadussõjalaste väidetele, leiavad nemad, et vabadussõjalased oma põhiseaduse muutmise kavaga ja tugevakäelise presidendiga sihivad diktatuuri poole, mis sarnaneb rahvussotsialistlikule võimuhaaramisele Saksamaal.

Riigikogu poolt esitatud põhiseaduse muutmise kava läbikukkumise järgi rahvahääletusel möödunud suvel hakkas Vabariigi Valitsus otsima teid, kuidas riigivanema ja valitsuse võimu maksva põhiseaduse piires kõvendada. Välisministri Piibu poolt töötati välja kava, mis valitsuse poolt mää-

ratud juristide komisjoni poolt läbi vaadati ja parandati.

Komisjon otsustas liita üheks terviklikuks seaduseelnõuks riigikogu kokukorra muutmise seaduseelnõu ja vabariigi valitsuse ning ministriumide korraldamise seaduse muutmise ja täiendamise seaduseelnõu.

Võeti vastu tähtsama põhimõttelise muudatusena see seisukoht, et umbusalduse avaldamiseks riigivanemale või kogu vabariigi valitsusele on tarvis vähemalt $\frac{2}{3}$ kõigist riigikogu liikmete häälest. Umbusalduse esitis üksikule ministrile loetakse vastuvõetuks, kui selle pool on üle poole kõigist riigikogu liikmetest.

Riigivanem kutsutakse riigikogu poolt ametisse riigikogu koosseisu volituste kestvuse ajaks. Riigivanem lahkub enne volituste tähtaja lõppu ametist kas oma palvel või juhul, kui riigikogu avaldab riigivanemale otse umbusalduse.

Riigivanemal on õigus ministrit ametikohuste täitmiseks ajutiselt vabastada, pannes tema kohused mõnele teisele ministrile.

Riigivanem loetakse ametisse kutsutuks, kui ta on saanud üle poole kõigi riigikogu liikmete häälest.

Kui ükski kandidaat ei saa enamust, võetakse ette teistkordne hääletamine. Kui ka teistkordne hääletamine ei anna nõutud enamust, lükatakse hääletamine edasi järgmiseks riigikogu koosolekuks, mis võib toimuda ainult kolme päeva möödumisel pärast esimest koosolekut. Sel koosolekul loetakse riigivanemaks kutsutuks kandidaat, kes on saanud hääleteenamuse.

Riigivanem koostab ministrite nimekirja ja teatab selle riigikogule. Riigivanema teadaande ettekandmisega loetakse ministrid ametisse kutsutuks.

Seaduseelnõu kohaselt vabariigi valitsusel on õigus anda üldkohustuslikke määrusi üksikute seaduste elluviimiseks, täitmiseks ja täiendamiseks, kui nendes seadustes pole selleks ette nähtud muud korda. Samuti on vabariigi valitsusel õigus korraldada oma määrustega alasid, mis seadustega korraldamata.

Kui seda tingib edasilükkamatu riiklik vajadus, võib vabariigi valitsus, kuivõrd Eesti vabariigi põhiseadus otse ette ei kirjuta teatava ala korraldamist seadusega, riikliku ning ühiskondliku julgeoleku ja heakorra huvides korraldada vastavat ala oma määrustega, kusjuures maksvate seaduste sellekohased eeskirjad jäävad püsima.

Ajakirjandus leiab aga ka sel kaval puudusi ja valitsusele lähedal seisev „Päevaleht“ märgib, et riigikogu taltsutamiseks ja sundimiseks tõhusamale tööle ei leidu selles kavas ühtki legaalselt võimalust.

*

Majanduselus jälgitakse kodumaal tähelepanelikult krooni kursi langetamise tagajärgi. Andis end kohe tunda impordeeritavate kaupade hinnatõus kuni 35 protsenti, üksikute juhtumitel rohkemgi. Üldiselt aga hinnatõus ei olnud väga märgatav, kuna kodumaised saadused jäid enam-vähem endise hinna juure.

Krooni ümberhindamise tõttu tuleb 1933./34. aastal maksta välismaale 380.000 krooni rohkem kui on eelarves ette nähtud. Riigitulud näitavad aga vähenemist 145.000 kr. kuus.

Ekspordis on märgata teatavat elavnemist, kuigi mitte nii suurt, nagu loodeti. Eriti põllumees ei ole krooni kursi langetamisega võitnud seda, mida ootas. Põllusaaduste hinnad kerkivad õige vähe ja põllumehe tulu suurenemine oli vastavalt väike, kuna paljud ained ja materjalid, mida ta tarvitab, on kallinenud märksa rohkem.

1933. esimese poolaasta väliskaubandus oli aktiivne — väljavedu 15 milj. krooni ja sissevedu 13,7 milj. krooni. Kuid siin ei olnud mõõduandev krooni kursi ümberhindamine, sest see teostati 2. poolaasta algul ja selle tõttu oodatakse huviga 2. poolaasta väliskaubanduse tulemusi.

*

Turistide maana hakkab Eesti äratama kord-korralt suuremat tähelepanu. Välismaised turistid, kes liiguvad reisilükkonnis, ülesvõtmise aparaat või binokel kaenlas ja reisijuhth käes, on Tallinnas muutunud igapäiseks nähteks.

Tallinna reidil on sel suvel peatunud terve rida suuri ookeanilaevu turistidega, nagu Orontes, Calgarie, Oceana, Atlantic, Arandora Star, Stella Polaris, Gripsholm ja t. Rohkesti turiste on toonud omaga kaasa Inglismaalt ka United Baltic Corporationi liinilaevad Baltonia ja t. Rohkesti tähelepanu äratas tallinlastes Belgia ookeanilaev „Leopoldville“, mis oma rändava näitusega ja turistidega peatus otse sadama sillal, pakkudes oma suurusega võimsat pilti. Tema läheduses seisev Eesti suurim laev „Eestirand“, mis hiljuti jõudis tagasi heeringapüügilt, tundus „Leopoldville“ kõrval õige väiksekesena.

*

Vaatamata majanduslikule kriisile, on Tallinnas viimaste kuude jooksul püstitatud siiski suuri hooned. Juulikuul jõuti lõpule seitsmekordse Urla ehitusega Viruvärava mäe juures Valli tänaval, mille moodne, hall ja oma joonte lihtsusega sümpaatselt mõjuv fassaad on pööratud turuplatsi poole. Hoone alumisel korral asuvad avarad kaupluseruumid.

29. aug. pandi alus uuele kunstihoonetele, mis leiab aset endise mäekünka ase-

Vabadusristi kavaleride mälestussamba avamine, Tallinnas 10. septembril s. a. Läti kaitseväge esindaja ja „Leopoldville'i“ juhtkond asetavad pärjad.

mel Jaani kiriku juures konservatooriumi kõrval. Hoone tuleb maksma 12. milj. senti ja temas leiavad aset Tallinna kunstiasutised ja muuseumid.

Jõuab lõpule ka Kadrioru lossi remonteerimine, mille juures võeti ette õige põhjalikke ümber- ja juureehitisi, et teda muuta vääriliseks asupaigaks tulevasele „tugevakaelisele“ riigipeale.

Tallinna elektrijaam on hakanud ehitama omale juure uut hoonet, kuna elektritarvitamine aina paisub. Hiljuti valmis elektrijaama uus raudkorsten, mis on Baltimail kõrgeim. Sellega loodetakse ümbruskonda päästa suitsu hädast, kuna suitsu juhitakse nüüd kõrgemasse õhku.

*

Eesti lennuasjandus teeb märgatavaid edusamme. Selle edasikandjaiks on igas linnas asutatud oma õhuasjanduse ühingud, kelle eesotsas tuntud riigi- ja seltskonnategelased ja kes hoolitsevad õhuspordi arenemise eest.

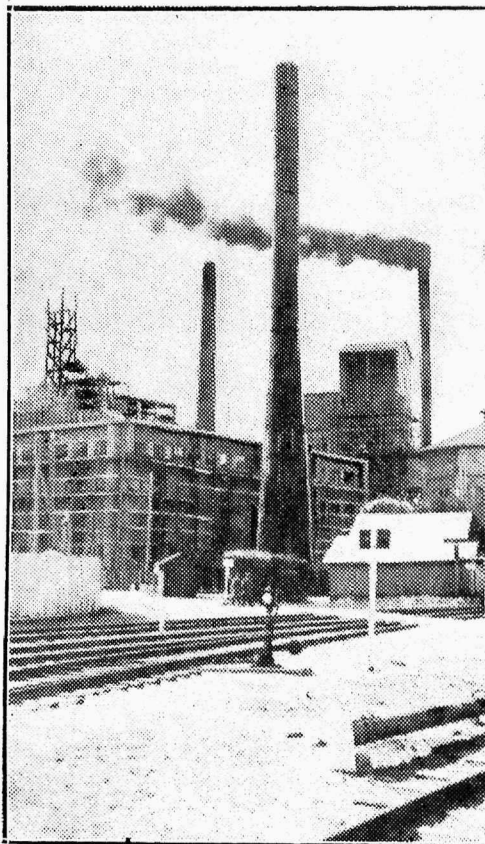
Augusti lõpul peeti Tallinnas Lasnamäel suurejoonelisi lennupäevi, mida voolas vaatama tuhandeid inimesi ja mis oma rahvamassidega sarnanes 10. üldlalupeole. Eesti lendurid demonstreerisid õhus kõige kaelamurdvamaid trikkisid.

Viimastel aegadel on hakatud arendama ka „odavamad lendamist“ — purilennusporti. Esirinnas selles on Viljandi linn, kus mootorita lennuk juba üldtuntud asi ja kus püstitatud isegi oma rekordid.

Nüüd on hakatud ka Tallinnas purilennukeid ehitama ja varsti võib Lasnamäe kohal näha loodetavasti hõljumas suurte lindudena vaikseid lennukaid, millel puudub mootori pörin .

*

29. sept. saabus Tallinna oma lennukil kuulus ookeanilendur Charles Lindbergh oma abikaasaga. Ta tuli otseteed Moskvast ja viibis Tallinnas Eesti õhukaitse juhtivate tegelaste külalisena kaks päeva. „Lindyle“ oli väga meeldinud, et tema siinviibimisest kuigi palju kõra ei tehtud

Tallinna linna elektrijaama uus 75 m. kõrgune korsten.

ja et rahvas teda ei tülitanud oma tähelepanuga, mis võimaldas tal vabalt Tallinnas ringi jalutada hariliku lihtkodanikuna. Vastavalt Lindberghi soovile ajakirjandus tema siiasaabumisest eelteateid ei toonud, mistõttu „Lindyl“ õnnestuski tähelepanematult Tallinna jõuda.

1. okt. sõitsid Lindberghid sama tähelepanematult Oslo poole.

Eesti teatrites on alanud sügisene hooaeg. Viimastel aastatel on Eesti näitekirjandus rikastunud terve rea uute näidenditega, milleks lõuke andis Hugo Raudsepa erakordselt hästi õnnestunud „Mikumärdi“, mis on järjega jõudnud ka väliseestlaste lavale. Tänavu sügisene draamahooaeg algas „Estonias“ uue Raudsepa näidendiga „Salongis ja kongis“, mis riivab Eesti poliitilisi sündmusi ja võitlusi. Lugupeetud näitekirjanik jõudis tänavuse aastaga üle 50 a. lävest, kuid särab oma teostes endiselt noorusliku teravmeelsusega.

„Töölisteatri“ laval läheb hea eduga A. Mälgu uus näidend (komöödia) „Neitsid lampidega“.

10. sept. avati kaitseväe kalmistul pidulikuult vanemate vabadusristi kavaleride matusepaiga mälestussammas, mille selleks eraldatud maa-alale püstitas Vabadusristi vendade ühenduse Tallinna osakond. Vaimuliku talituse pidasid õp. F. Stockholm ja ülempreester N. Päts, kes märkisid kindralite Põdderi ja Undi teeneid meie vabadusvõitluses, kelle mälestust sammas ühtlasi tähistab.

Mälestussambale asetasis pärja Läti kaitseväe esindaja ja sel ajal Tallinnas viibiv Belgia ookeaniauriku „Leopoldville“ juhtkond.

Viimastel kuudel varises jälle manalasse mõnigi silmapaistvam Eesti poeg.

26. juulil suri viis kuud kestnud haiguse järgi piiskopp J. Kukk. Tema matused kõikide vaimulikkude osavõtul kujunesid suureks leinapäevaks.

Kandidaatidena piiskopi ametile nimetatakse prof. Rahamäge ja praosteid Kappi ning Varikut.

19. sept. suri maksavähja tagajärjel „Päevalehe“ ärijuht ja kaitseliidu pealik Fr. Uibopuu. Kadunu oli agar seltskonnategelane, keda üldiselt tunti.

Otsitakse

Johannes, Kustase p. Simeid,

kes lahkus Eestist Belgiasse 1926 a. Elukutselt merimees. Viibis 1932 a. maikuus Casablancas. Välis-Eesti Almanaki lugejaid, kel andmeid eelpoolnimetatud isiku kohta, palutakse neid lahkesti teatada „Välis-Eesti Ühingu“ Tallinn, postkast 100, ehk Liisa Simeile, Oskari tän. 14—2, Tallinn, Estonia.

Ameerika eestlaste lahkumine kodumaalt 24. sept. s. a. Lahkujad asusid Tallinnas a.-l. „Ebba Munck'ile“, kuna üle ookeani pidi neid kandma a.-l. „Kungsholm“, x märgitud V.-E. Ü. esimees J. Kristelstein.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

8. juulil lahkus Eestist pr. Marie Johanson, kes abiellus kodumaal U.S.A. kodanikuga. Hra Johanson teenis praegu Tallinna sadamas viibival tanklaeval „Resource'il“ peainsenerina.

10. juulil saabusid Havannast — Kuuba saarelt — a/l. „Nordlandil“ Erik, Tabita ja Imbi Valter'id.

17. juulil jõudsid Tallinna Rio de Janeirost Ekaterina Mõttus poja Helmutiga. Pr. Mõttuse abikaasa suri hiljuti Brasiilias ja naine tuli tagasi kodumaale oma sugulaste juurde.

New Yorgist saabus a/l. „Suomiga“ Emilie Gutmann, kes kavatseb alaliselt Eestisse elama jääda, ja August Tamm, kellel igatus mõne kuu pärast tagasi rännata.

30. augustil jõudis Tallinna Rootsi-Ameerika liinilaev „Kastelholm“, tuues endaga kaasa 4 väliseestlast: Hermann Väljas, kes 1926. a. lahkus Eestist Austraaliasse ning sealt siirdus P.-Ameerikasse, olles elu-

kutselt meremees; pr. Marie McLean, sünd. Laula, Olga McCully, sünd. Seermann, ja Emma Ühendrik.

Juba peale üldlaulupidu lahkusid mõned väliseestlased, kelle teenistus ei lubanud kauem kodumaal viibida. Nendele lisaks sõitsid 16. augustil Ameerikasse Johan Rehe, August ja Ida Bollmann, Eduard ja Mary Luterman väikese lapsega, Isaac Mikkal, Julie, Leonhard ja Miralda Strandberg ja Julia Sööder.

Suurem väliseestlaste seltskond alustas tagasireisi üle ookeani 30. augustil. Lahkujate peres oli 28 väliseestlast, kes kodumaale tulid juubelilaulupeoks ja Välis-Eesti kongressiks. Reisiseltskonna Göteborgi viimiseks telliti a/l. „Kastelholm“ Rootsist välja. Ärasõitjad asusid laevale õhtul kella 9—10 vahel. Saatjaid oli rohkesti. Kaupmehe sillale, kus laev peatus, kogunes Välis-Eesti ühingu juhatuseliikmeid, lahkuvate omakseid ja tuttavaid. Saat-

jate hulgas oli ka välisminister prof. A. Piip, hra ja pr. J. Preast, adv. R. Kuuskmaa ja teisi tuntud Välis-Eesti tegelasi.

Kodumaal viibimise aeg olevat väliseestlaste kõneluse järgi möödunud imekiiresti. Tagasi mindi värskete muljetega, kandes kodumaal värskendatud sõprussidemeid südames. Laev väljus Tallinna sadamast varahommikul kell 5 elaguhüüetega ning laulude saatel, millest kõlas ka tuntud pr. O. Kukepuu hääl.

Lahkusid järgmised eestlased: Ernest, Alide ja Harriete Aller, Aleksander ja Alice Hendrikson, prl. Elisabeth Nellis, prl. Erika Vilkes, Otto Vilkes abikaasaga, pr. Valentine Palm-Vilkesiga, pr. Emilie Konsa, pr. Anette Thalman poja Valteriga, hra Volde-mar Lüüs, prl. Edith Vakmann, pr. Ella Miller, pr. Hermine Lang, pr. Evdokia Tammenägi, pr. Elvine Frantz, hra Aleksander ja pr. Emilie Nuut lastega, pr. Berta Hines, hra Mihkel Jakobson, hra Edvard Toffer ja hra Georg Pearl.

13. septembril sõitsid üle Soome „Drottningholmiga“ Ameerikasse pr. Leotine Virtmann ja tütar Agnes, hra Cristof Norrberg, hra Cristian Ringberg, ja pr. Marie Ringberg lapsega.

A/l. „Violaga“ üle Soome New Yorki sõitsid 17. sept. hra Boris Luts ja pr. Nellie Luts.

17. septembril saabusid P.-Ameerikast Karl Trumure ja Josep Leisberg, kes asusid elama Tallinna.

Järgmistena sõitsid tagasi Ameerika a/l. „Kungsholmiga“, mis väljus Göteborgist 27. septembril: prouad Ella Sepp, Pauline Mahon, Elisabeth Virk, Elsa Ild ning tema poeg Allan, hra Edvard ja pr. Tatjana Sild, hra August Mihk, hra Herman Höbenik, pr. Clara Okelmann oma poja Herbertiga. August, Julie ja August Henrikson, pr. Ksenia Kaup ja pr. Varvara Erdell.

„Drottningholmiga“ lubasid sõita 18. oktoobril hra John Pihl, prouad Anna Seeborg, Liisa Erlagen, Lillian Casper, prl. Isolde Elend, pr. Marta Rodel, pr. Amalie Mihk, prl. Anna Roots ja hra John Terro.

Loodetavasti viivad kõik väliseestlased endaga kaasa üle ookeani ka parimad mälestused üldlaulupeost ja Välis-Eesti kongressist, tutvustades neid ka nende suguvendadele, kel ei olnud võimalik osa võtta kodumaa suursündmustest, äratades neis igatsust kauge kodumaa järele.

**Le Coq'i õlu
on parim
Le Coq'i
pudel
on
suurem**

*Force ainult
Le Coq'i
õlut!*

**Düsiiv headus
võidab!**

Õlletehas

A. Le Coq

Tartus

Eesti noored Argentiinas.

ÜENÜ Argentiina osakonna V aastapäeva peolisi 5. aug. 1933. a.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Muudatused Sao Paulo Eesti seltsis „Uus Kodu“.

Sao Paulo Eesti seltsis „Uus Kodu“ on leidnud aset tähtsad muudatused. Hiljuti peeti seltsi erakorraline peakoosolek ning anti juhatusele erakorralised volitused. Peamiseks mureks on väliseestlastel alati olnud odavate ja kohaste seltsiruumide leidmine. Nii ka Sao Paulo Eesti seltsil. 6. septembril kolis selts oma endisest asukohast välja, sest leiti suuremad ja odavamad ruumid. Ühtlasi avaneb seltsil nüüd ka võimalus oma uutest ruumides pidusid toime panna, kuna nad varem olid sunnitud iga pidu jaoks ruume üürima. Seltsi ruumide üürileping sõlmiti kolme aasta peale. Kuna selts ise peab ruumide remonti tegema, töötavad praegu seltsi aktiivsemad liikmed ruumide kordaseadmise alal. Töö jaotati omavahel ära, ühed teevad maalritööd, teised puutööd, lukusepa-, elektritööd jne. Ühtlasi tehti ka omavahe-

line sisemine laen remondi kulude katteks, kuna töäjõud on tasuta.

Uued ruumid võimaldavad seltsil nüüd avaramat tegevust ja tegevuse paisumine peaks koondama eestlasi organisatsiooni ümber suuremal määral, kui seni.

Uute ruumidega tekkivate kulude katmine nõuab seltsilt suuremaid pingutusi, kuid vaimustus, mis oma uue kodu loomisel tegelasi haaranud, aitab loodetavasti ka sellest üle saada.

Seltsi juhatusest lahkus endine esimees hra Eduard Nimmo. Hra Nimmo energilisel kaastegevusel muretseti hiljuti seltsile grammofon (viktrola), nii et tantsumuusika on edaspidi tasuta.

Seltsi uued ruumid on võrdlemisi linna keskuses, jaapanlaste linnaosas.

**Londoni eestlased väljasõidul
1933. a. kevadel.**

Esimene rida vasakult pr. L. Kallas, hra A. Kruse, keskel konsul Markus, kõrval ta poeg, selle ees pr. Reitfeldt, pr. Rumberg, puude all keskel hra Pihlakas, paremal ääres pr. Rixton.

Eesti seltside tegevusest San Franciscos.

San Franciscos tegutses kaks Eesti seltsi. Üks neist — San Francisco Eesti Selts — kandis erapooletut ilmet ja püüdis teotseda peamiselt kultuur-hariduslike kude ja rahvuslike ülesannete sihis, teine aga — San Francisco Eesti Töölise Klubi — oli kommunistliku ilmavaatega organisatsioon.

Viimastel aegadel ei ole S. F. Eesti Selts mingisugust tegevust avaldanud, nagu kuulub „Meie Tee“. Peale seltsi sekretäri hra Jaaksoni asumist New Yorki E. V. peakonsulaati ametisse, on ka seltsi tegevus surnud. Teotseb veel S. F. Eesti Töölise Klubi, mille ümber on koondunud enamik San Franciscos ja ümbruskonna eestlasi. Vaatamata poliitilisele vaimule on ta ikkagi üheks vähestest elujõulistest eestlaste koonduspunktidest Vaikse ookeani rannikul. Talvel klubi poolt korraldatakse pidusid ja suvel väljasõite rohelisse.

Eckville'i eestlased Kanadas, korraldasid suvepeo.

Eckville Eesti asunduses oli 18. juulil suvepidu. Kanti ette H. Raudsepa näidend „Vedelvorst“ täie saali ees. Ilm oli ilus, selletõttu olid ka eestlased kõik koos. Ka Stettleri asundusest ja Calgarist olid mõned eestlased meid külastamas. Üldiselt meeldis näidend, kuid mõned arvasid, et on ikka vähe „roughi“ võitu. Peale mängu algas tants, mis kestis hommiku valgeni. Kõigil jäi pidust ülev meeleolu. On ju meil ka ainult kord aastas võimalik näitemänguga

esineda — igapäevane töö on esimesel plaanil ja see võtab kõik vaba aja.

Praegu on kibe heinaaeg ja selle järele algab lõikus, sellepärast siis ka vähe aega. Viljad on ilusad, rahet ei ole olnud. Kui külma ka nii ruttu ei tule, siis on meie asunduses head lõikust loota ja meie asunikud võivad kergemalt hingata. Nisu hinnad tõusid ka kevadest saadik ja on praegu 62 senti bushel. Töölise palgad on aga veel õige madalad.

P. M.

Soome eestlased asutasid ärilise ettevõtte.

Soomes on seniajani puudunud äriline ettevõtte, mis Eesti kaupadele võimaldaks turgu leida, neid tutvustada ja neile juhust anda teiste maade kaupadega võistelda.

Suvel asutasid Helsingi eestlased, eesotsas Välis-Eesti ühingu liikmete A. Niilo ja Helsingi Eesti seltsi esimehe J. Hart'iga Välitystoimisto ETU Agentuurbüroo nimega äri*), mille ülesandeks — abiks olla neile eestlastele-ärimestele, kes soovivad Soomega kaubandussuhteid luua.

Eelpoolnimetatud ettevõtte kavatses esialgu turustada peaaegjalikult Eesti õunu, kartuleid, konserve, leiba j. t. toiduaineid, aga ka muud kaubad võivad Soomes äri kaudu ostjaid leida.

Kuna nimetatud firmal on ärikogemusi ja Soome olude tundmist ning nende siht on tervete kaubandus-põhimõtete järele töötada, peaks nad kindlasti meie kaubandustööstuse ettevõtete usalduse võitma.

Helsingi eestlased on alati aktiivsust osutanud ja loodetavasti õnnestub neil ka see samm.

Välis-Eesti korp! „Väinla“ sai lipu.

19. augustil õnnistati Kaarli kirikus Välis-Eesti korp! „Väinla“ lipp. Trikoloor „must-valge-sinine“, mis korp! värvideks, kingiti vilistlaskogu poolt ja õnnistamist toimetas õp. Fr. Stockholm, kes oma kõnes rõhutas: „Hoidke kokku, viibides ka emal kodust — siis võime julged olla, et Eesti-maa su mehe meel, pole mitte surnud veel...“

Teatavasti kuuluvad Välis-Eesti korp! „Väinla“ peresse üliõpilased, kes õpivad välismaail kõrgemates õppeastustes. 2. ülemaailmisest Välis-Eesti kongressist võttis eelmainitud üliõpilaskorporatsioon väga aktiivselt osa, lubades ka tulevikus jätkata sama energilist tegevust väliseestlaste organisatsioonide alal.

*) Firma asukoht on: Caloniuksenkatu 5, tel. 44240, Helsinki.

Grupp Monterey eestlasi, Californias, Adamsoni, Kuusvaldi ja Raba perekonnad.

Ringvaateid välismailt.

Mõtteid Eesti asunduse loomisest Lõuna-Ameerikasse.

Uruguay elab praegu väike arv eestlasi, neist suurem osa Montevideo linnas, mõned üksikud eemal maal ja teistes linnades.

Eestlaste väike arv on ka põhjuseks, miks Uruguay veel Eesti seltsi asutatud ei ole. Needki, kes siin on, puutuvad väga vähe kokku. On neidki, kes Eestist palju kuulda ei taha, pidades omale häbiks olla nii väikese riigi kodanikud. Mitmed eestlased on segaabielus, mis neid kaasmaalastest võõrutab.

Eesti asunduse küsimus on siin mõnedes huvi äratanud. Lõuna-Ameerikas oleks selleks soodsaid võimalusi ja head maad. Sobivam koht oleks lõunapoolne Brasiilia, kas Atlandi kaldal või suurte jõgede Parana ja Uruguay kallastel. Need mõlemad jõed võimaldavad asundusele vee-tee. Parana jõge mööda sõidavad suured ookeanilaevad kuni Paraguay Asuncioni linnani. Seal edasi võivad sõita vähemad laevad ja parved kuni asunduseni. Uruguay jõge mööda pääsevad suured laevad kuni Uruguayl asuva Paysandu linnani ja edasi samuti vähemate laevadega. Need laevad ei ole kallid ja suudavad palju kaudu ära vedada. Kui võrrelda Brasiilia lõunapoolse osa kliimat Aafrika Maroko kliimaga, siis Brasiilias selles osas ei ole sugugi halvem, Kuid Brasiilias võib selle

hinnaga, mis Marokos maksab üks hekt. maad, osta 15—20 h. Brasiilia nimetatud jõe kaldad on kaetud suure metsaga, mis nõuab enne suurt tööd, et vabastada põllumaad puudest. Kuid selle eest leidub seal metsas mitmesugust kallihinnalist puud, mis selle töö mitmekordselt ära tasub. Ka odavamati sorti puud sünnivad tarvitada. Need põletatakse söeks ja jõe lähemal lõigatakse tulepuuks. Sellele metsamaterjalile leidub head turgu Uruguay, kus puu on kõrges hinnas, vedu aga odav ja hõlbust mööda jõge.

Nii ei läheks siin asunduse loomine kalliks. Tuleks koguda mõnikümme perekonda, kes tööpuuduse all kannatavad, kes aga tööd ei põlga ja kel on kogemusi põllumajanduse alal. Siin Lõuna-Ameerikas leidub palju ärakadunud Eesti poegi, kes heameelega koonduks siinsesse asundusse ühiseks Eesti perekaks.

Alguseks peaks olema siiski Eesti riigi toetus. Siinsed eestlased praegusel kriisi ajal ei saaks kokku omal jõul iialgi nii palju raha, et asunduseks vajalist maaala omandada. Samuti ei annaks Brasiilia riik maad üksikutele isikutele järelemaksuga. Eesti riiklikule ettevõttele tuleks ta aga selles kindlasti vastu.

Samuti on raske siin laialipillatud eestlastel omal algatusel organiseeruda. Need

üksikud eestlased, kel korda on läinud veidikene raha koguda, ei usalda kehvemaid, ja kel võimalus, ei taha esimesena metsa minna. Ta asub enimini üksinda mõnda võõrasse asundusse.

Nii oleks ainult Eesti riiklikul ettevõttel Brasiiliat võimalus pikaajalise ostulepinguga maad omandada, mis nõuaks õige vähe kapitali. Riik võiks siis omakorda sama pikaajaliste lepingutega maa asunikudele edasi müüa. Riik võiks võtta teatud protsendi vahetasuna, et asundus end taksuks. Alul vajaksid asunikud muidugi ka teatud toetust, kuni nad jalad alla saavad.

Asundus võiks varustada Eestit ainete-ga, mis tal puuduvad. Põllusaadustest on siin tähtsamad riis, kohv ja tubakas, mida Eesti väljast impoteerib. Kummile on Lõuna-Brasiilia liiga külm, kuid seda võib Amazona kallastelt toorainena osta imeodavalt.

Asunduse kaudu võiks leida Eesti kaubad turgu Brasiilias ja mujalgi.

Ka Uruguay võiks ostu teel omandada mõnekümnetuhande hek. maa-alasid, omandades ühe või mitu mõisa korraga. Maa hinnaks oleks 10—15 dol. hekt., olene-

valt maa headusest, linnade ja teede lähedusest. Siin on maa eraisikute oma. Ühe isiku omandusse kuuluvad siin tihti mitmed sajadtuhanded hektaarid, kes siis mitmesuguse hinnaga maad müüvad ja rendivad. Põlluharimine on arenenud rohkem kahes maakonnas.

20 a. tagasi on siia Lõuna-Venemaalt rännanud väike arv venelasi, kes siin pioneeridena alustasid põlluharimist. Sel ajal on riik neile annud abi: maa ja tööriistad on antud pikaajalise järelemaksu peale. Hiljem on juure tulnud veel teisi venelasi ja teisi rahvusi.

Vaadeldes venelaste põlluharimist, peab tähendama, et see on praegu Eesti parema põllumehe maaharimisest kaugel taga. Sellegipärast elavad nad hästi. Meist agaramad on sakslased, keda leidub siin üksikute perekondadena väga harva.

Teistes maakondades on põlluharimine nii väike, et see ei ole nimetamisväärne.

Siia võiks asuda ka väiksem rühm eestlasi, kellel selleks raha ja tahet põllutöö raskuste võitmiseks. Kuid Eesti riigi huvidele ei oleks siin kuigi palju tulu.

Montevideo.

R. Kivistik.

Tükike Eestit keset Ameerikat.

Kuidas asusid elama eesti farmerid Wisconsinis osariigis.

Ameerika eestlane hra Eduard Mänd, kes suvel kodumaale jõudis ning Välis-Eesti kongressist osa võttis, jutustab „Postimehes“ huvitavat Ameerika eestlastest ja avaldab mõtteid Välis-Eesti organiseerimise võimalustest:

„Juba mitu päeva oli me autotur kestnud läbi mitmekesiste Põhja-Ameerika ühendriikide osariikide. Mäed olid vaheldunud rohtlaantega ja need omakorda metsadega. Chicago, miljonite linn keset Ameerikat, jagades tervet kontinenti idaks ja lääneks, oli juba möödunud. Suured järved olid seljataga, kuid ikka veel kiirustas auto teel. Siht oli nüüd Wisconsin'i Eesti asundus Irma. Liginesime Eesti asunduse piirkonnale.

Juba välimusest võis arvata, et siin elab eesti rahvast, sest kuigi talu oli suuruselt ja ehituselt erinev meie kodumaa taludest, tas oli midagi tuttavlikku.

„Kustas, mine vaata, kes seal tulid säärase ajuga“, kostis taluõuest kellegi hääl ja varsti raputasime taluperemehe laia kätt. Kui see kuulis, et oleme eestlased, ta nägu venis laiale naerule ja meid kutsuti kohe sisse.

Laudas oli parajasti lõpsmine käimas. Peremehe kolm poega istusid kõik reas rammusate lehmade kõrval ja lõpsid, kuid nüüd ähvardas lõpsmine hoopis pooleli

jääda. Noored farmerid ilmusid uksele lõpsik käeotsas. Toast tuli perenaine suure rõõmuga. Olime vägagi terelunud ja vastuvõetud, nagu ärakadunud pojukesed. Silmapilkselt kästi meid teha koduseks. Ja kodused me olime.

Hiljem me õppisime, kui suur on eesti kolonistide võõraste-vastuvõtlikkus. Meid kutsuti igal õhtul kuskile ja kui me ei läinud, olime konfliktide põhjuseks. Juba samal õhtul kõeti saun. Ja kuidas tundub pärast nädalalist autosõitu tolmuseil teil vihelda soojas Eesti saunas, on lausa kirjeldamatu. Ja siis heitsime puhkama ärkli-toas, mis oli meile magamiseks korraldatud.

Järgmisel päeval lasksin omale jutustada asunduse saamislugu.

Umbes kolmkümmend aastat tagasi oli esimene kolonist omale farmi soetanud. Siis polnud praeguse küla asemel muud kui mets ja künkad. Suure püsivusega ta raius omale metsa talu, põletas kütist ja tegi uudset põldu. Hiljem lisandus uusi asunikke. Tuli Venemaalt Eesti asundustest ja osalt ka kodumaalt. Nii näiteks tuli hra Pay Rakvere ligidalt, kus ta oma talukoha müüs, sest tal oli viis poega, keda ta ei tahtnud Vene sõjaväkke teenima saata. Nii kasvas asundus kuni neljakümne taluni. Kohe kui oli loodud juba enam-vähem

kindel olemine, ehitati ka oma Eesti kirik. Esimeseks õpetajaks oli misjonär, kes hiljem rändas New Yorki. Pärast seda on jumalateenistusi pidanud juhuslikud Eesti õpetajad ja usuteaduse üliõpilased, kes juhtuvad mööduma.

Kui kohutavate raskustega farmi asutamine on seotud, on kergesti kujutletav, kui kord heita pilku metsaga kaetud kinkudele. Siin-seal on tulekahju möllanud ja mustad tüükad annavad tunnistust tule hävitus-tööst, kuid kus mets on puutumatu, ta tuletab meele karmimat ja põlisemat kodu-maa okasmetsa. Estalgu andis riik ka abi, kuid hiljem pidi farmer juba omal käel läbi tulema ja ka maksud tagasi maksuma.

Pragu haritakse põldu täielikult ameerika farmerite eeskujul. Talud on enamasti karjafarmid, kus kasvatatakse kuni kolmkümmend piimalehma ja pea sissetulek tuleb ka piimast. Kasvatatakse peamiselt maisi. See lõigatakse juba enne küpsemist, kui pead ja varred on alles mahlakad, rohelistes, ja masindatakse mingi isesuguse masinaga, mis hekseldab kõik ühes vartega peeneks. Saadud segu hoitakse silodes (õõnes tornis), kus ta hapendub ja ideaalse loomatoidu annab. Töö tehakse masinatega. On ka traktoreid, kuigi see pole just nii läbilõõnud masinaliik, kui mõni muu. Hobuseid tarvitatakse ainult töö tegemiseks, sest auto on ainuke liiklemisvahend. Karjale pühendatakse palju hoolt. Laudad on eeskujulikud oma puhtusega ja mehaanilise seadeldisega. Loomad lähevad oma kohtadele ja siis peremees ainsa käelõigutusega sulgeb terve karja oma paikadele. Iga looma nina ees on väike kausike ja selles raudrest. Kui loom januneb ja juua tahab, ta vajutab resti ninaga alla ja kohe hakkab veevärgist vesi jooksuma kaussi. Joomise lõpetanud, loom tõstab pea ja vesi lakkab jooksmast. Sõnnik aetakse laudast välja mingi lae all rippuva ja ratastel liikuva riistapuu abil, mis oma relssidel jookseb, kuni kolmkümmend jalga väljapoole lauta ja võimaldab sõnnikut paigutada suurde sõnniku panipaika. Piima jahendamine jällegi toimub mehaaniliselt.

Ainult seltskondlik elu on kehva võitu. Nagu igalpool Ameerikas, nii ka siin väikerahvad on hädaohus oma rahvust kaotama. Ja eriti tuleb seda öelda eestlastest. Oleme kindlad oma rahvuslikele traditsioonidele, kui elame madalama kultuuriga rahva keskel. Kuid niipea, kui meid viia kõrgema kultuuri keskele, kaotame oma rahvuse. See on mõistatuse seletus, miks meil on oma rahvuslik alalehoidlus Venemaal ja isegi oma kirjanikkond Leningradis, kuid miks iga noor eestlane Ameerikas ütleb sulle ingliskeeles: „Ma olen ameeriklane, aga mitte eestlane.“ Kuidas see seltskondlikule elule mõjub, on arusaadav. Olen juba

ammugi kõik lootused jätnud Välis-Eesti liikumise suhtes. See võib hingitseda senikaua, kui esimese sugupõlve inimesed veel elavad, kuid teine põlv ei tea ega tahagi teada midagi Eestist, lihtsalt sellepärast, et nad on rahuldunud oma ameerikalikkusega. Ja sedagi ma tundsin ka Wisconsinis, kui olin sunnitud Eesti noortega kõnelema ingliskeelt lihtsalt sellepärast, et nad ei tahtnud kõnelda eesti keelt. Kuid meeldivaid üllatusi oli ka siin. Üks neid oli see, kui keegi noormees kõige intelligentsemalt valitud „aavikulise“ keelega mult hakkas moodsa Eesti kirjanduse kohta teateid pärima. Muidugi ma küsisin, kust ta oma kirjanduslikud teadmised on saanud. Ja kuulsin vastuses, et ta oli lugemise teel ammutanud niihästi oma võrratu keele kui ka kirjandusliku hariduse. Ja ometigi oli ta juba kuue-aastaselt Eestist lahkunud ja kolmkümmend aastat ühendriikides elanud. Ta oli „Loomingu“ järjekindel lugeja ja mitme ameerika Eesti Seltsi tegelasena ta oli propageerinud Eesti uuemat ilukirjandust Ameerika eestlastele. Muidugi tundsin ma end otse liigutatud sellisest huvist ja Ameerika ürgmetsas me jutustasime Fr. Tuglase monograafiatest ja Underi luulest. Nii kaugele on juba meie kirjandus tunginud.

Pühapäeval korraldasid eestlased me auks väljasõidu kuskile ilusama järve kaldale. Oli meid umbes paarkümmend auto-täit inimesi. Tundsin end rõõmsalt ja laulsime. Hiljem palusid mitmed mind pädada kõnet iseseisva Eesti üle. See palve oli arusaadav, kuna neil on vaid kolmekümne aasta eest valitsenud olukorra loodud ettekujutus ja eelarvamised Eestist. Kõnelesin umbes tund aega ja pidin siis terve rea küsimustele vastama.

Huvi tulipunktiks oli muidugi meie suhe kommunistlikku Venemaasse. Mitmed asjad aga näisid olevat lausa uskumatud. Kui ma rääkisin moodsast Eesti lennuväest ja Tallinna uueaegsest ilmast, mind ei ustud. See mees katsub meid kindlasti ninapidi vedada, ütlesid mulle mu kuulajate umbusklikud silmad ja mul ei jäänud muud üle kui neile üle anda iidne kutse: tule ja vaata.

Kui nädal hiljem sellest tükikesest Eestist lahkusin, viisin enesega kaasa paremad muljed. Olin näinud, kuidas eestlased kodunevad igas olukorras ja kuidas nende töö on kroonitud eduga. Selliseid talusid, limonaadi-tehaseid ja forellikasvatust, kui olin näinud Irma asunduses, võiks uhkusega näidata igale arvustavale välismaalasele ja meil poleks tarvis punastada, sest jaksame igal alal võistelda nendega. Kuid antagu meile ainult aega ja võrdseid võimalusi.“

„Postimees.“

Eestlasi Lõuna-Brasíliias.

Eestlasi asub ka Brasíliia lõuna osariigis Rio Grande do Sul'i pealinnas Porto Alegres (280.000 elanikku, asut. a. 1742), nagu sealt kirjutatakse. Eestlased elavad seal keskmiselt, teenides kas päeviti või kuuviisi. Sageli eestlastel pole kindlat elukohta ja nad vahetavad oma aadressi väga tihti, seega liikuv element. Páris erialadel töötavaid eestlasi on vähe, teevad tööd, mis juhtub. Nende õigeid nimesid on raske teada saada, sest üht kutsutakse „Kelner Jussiks“, teist „Sokulaadi Sassiks“ jne. Paljud eestlased käivad Porto Alegrest läbi. Kes Argentiinast ja Uruguaiast tulevad, need peatuvad natuke, kas kuu või paar, reisuraha teenides ja lähevad edasi Rio de Janeirosse (siinsed ütlevad lihtsalt Riosse). Möödunud kuul tulid Argentiinast Porto Alegresse hra Issak ja poksiija hra Töldsep. Jõukad eestlased puuduvad Porto Alegres täiesti. Talvisel ajal (Eesti suvel) on kliima Porto Alegres väga paha ja muutlik, isegi mõnikord 3 kuni 4 kraadi külma. Üks päev on vihm ja puhub külm tuul, teisel päeval aga paistab päike ja kraadiklaas näitab 25 pügalat sooja. Ühel ööl külmanud isegi kolm pätti tänavale ära.

Sao Paulost mõni kuu tagasi tulnud Porto Alegresse 6 eesti neidu, nad olevat ühe mängumaja teenistuses, sõitvat rullikuiskudega ja loopivat palli. Rahvas mängib raha peale ning võit oleneb numbritest, kuhu pall kukub.

Porto Alegre lähedal söekaevanduses teenib eestlane hra Sutnik, kellel neljaliikmeline perekond.

Hiljuti ilmunud Porto Alegresse ka üks eesti arst.

Ümber pool aastat tagasi uppus Porto Alegres eestlane Nikolai Koppel, umbes 23 a. vana, Tallinnast pärit, kus ema ja õde praegu elavad. Uppumine sündis omatehtud purjepaadil. Eestlased korraldasid oma suguvannale ilusad matused, haud uppus lilledesse. Peale eestlaste oli ka saksa tööliste poolt pärg.

Sao Paulos.

A. Aur.

Kiri Mandshukuost.

Kaugest idast kirjutab meile seal asuv eestlane A. Nortots, kes seal on elanud õige mitmel pool, vahepeal viibinud Austraalias, kuid siis jälle pöördunud tagasi:

„Elan Mandshukuos juba kolm aastat. Talvel pean kooliõpetaja ametit ning suvel teen oma maalapikesel põllulööd. Maa on siin õige hea ja viljasaak rikkalik — 150—250 puuda hektaarilt. Maad on saada palju. Soovitan sõita eesti põllumeestel Mandshukuosse, aga mitte Austraaliasse või Ameerikasse.

Eestlasi elab siin neli perekonda, nendest üks juustuvabrikant, maamõõtja, veski-valitseja ja põllumees.

Eestist on olnud palju järelepärimisi maasaamise asjus meie konsulile J. Sütt'ile. Kuna ta aga asub Harbiinis, ei saa ta võimaldada täpset informatsiooni. Oleks soovitatav pöörata kohalikkude eesti põllumeeste poole aadressil:

A. Нортоц, посёле Щучье, через Хайлар — Mandshukuo. A. N.

Eestlased Abessiinias.

Abessiiniast kirjutab meile hra Vold. Hendrikson, kes elab Abessiinia pealinnas Addis-Abebas juba 1927. aastast, et tema ei tea Abessiinias peale enda rohkem eestlasi kui ühe — Georges Leies'i, kes sinna asunud 1932. a. ja elab keiserlikus mõisas — Bichoftous, 40 klm. pealinnast. Peale selle asuda A.-Abebas keegi Tartust pärit Balti sakslane, Eesti alam, hra Tomberg.

Eesti tutvustamiseks on V. Hendrikson katsunud teha, mis võimalik, eriti riigipea enda juures, kes olla võrdlemisi hästi informeeritud Baltimaadest. Oma esimesel audientsil 1928. a. tema majasteedi juures on ta vastakõnes Hendriksoni tervitanud kui esimest eestlast Abessiinias, kes avab tee Baltimaadele ühes Soomega.

V. Hendrikson tegutseb ärialal, välja arvatud paar aastat, kus ta majasteedi juures oli „hoovimaalijaks.“ G. Leies on keiserlikus mõisas tehnilise osakonna juhataja.

V. Hendrikson leiab, et tänapäeva Abessiinia teenistust otsivatele isikutele ei kõlba, kuna nad võivad sattuda raskesse seisukorda keele ja olude mittetundmise tõttu. Organiseerituna suuremal hulgal asumiseks oleks võimalusi, kuid see nõuaks head organisatsiooni ja kapitali.

V. Hendrikson lubab 1934. a. suvel kordumaad külastada.

Mitmesugust.

Eesti õpilasi püütakse lätistada.

Eesti piirimaade selts pöördus riigi koolivalitsuse poole palvega, et see rutuliselt astuks samme eesti-läti koolikonventsiooni sõlmimiseks. Piirimaade seltsi andmetel eesti rahvusest õpilastele ei võimalda Läti valitsus kaugeltki niivõrd soodsaid õppimistingimusi kui Eesti siinsetele läti rahvusest kooliealistele noortele. Lätlased avaldavad üldist tendentsi eesti õpilasi lätistada. Nagu piirimaade seltsi mitmed juhatusliikmed on ise võinud kohapeal konstateerida, teevad lätlased takistusi eesti õpetajate valimisel. Koolides, kus on ette nähtud eesti rahvusest õpilastele emakeele õpetus, püütakse sellest võimalikult mõõda hiilida. Et eesti koolielu halvata, talitavad sageli läti omavalitsused nii, et eesti asunduse juurest milgi ettekäändel kooli viivad kaugemale, nii et eesti talupidajatel üldse tekib raskusi oma lapsi nii kaugemale kooli saata ja lapsed on sunnitud minema läti kooli.

Kui piirimaade seltsi andmetel Eestis umbes iga 600 läti rahvusest kodaniku peale tuleb üks kool, siis Lätis on üks eesti-keelne kool ette nähtud umbes iga 2000 eestlase kohta. Seega enam kui kolm korda vähem.

Eesti-Läti koolikonventsiooni kava on riigi koolivalitsuse poolt välja töötatud ja välisministeeriumi kaudu saadetud Riiga seisukoha võtmiseks. Seni sealt vastust ei ole tulnud. Vastavalt poolt tahetakse nüüd lepingu sõlmimise läbiviimiseks astuda rutuliselt samme. Tähend. konventsiooniga oleks loota eesti rahvusest kodanike lastele emakeelse õpetuse saamiseks suuremaid soodustusi kui need Lätis valitsevad praegu.“

„Hommikleht“.

Jällegi hulk Brasiilias kadunud eestlasi leitud.

Mõne päeva eest saatis Välis-Eesti ühingu usaldusesindaja Sao Paulost andmeid Brasiilias kadunud eestlaste kohta. Välisministeeriumi kaasabil koostatud kadunute nimestik, mida ühing üle maailma laiali saatis, äratas tähelepanu ja annab häid tagajärgi. Nii saabus ühinguale jällegi andmeid 14 Brasiilia eestlase kohta, keda sugulased kodumaal otsivad. Mõned nendest on juba aastate eest surnud ja puhkavad võõras mullas. Kadunute aadressid saatis ühing nende sugulastele. Andmete kogumine kadunute üle kestab järjekindlalt edasi.

Ka Austraalias ja mujal kadunud eestlaste kohta loodab ühing saada lähemal ajal teateid.

Eesti insener Persias raudteed ehitamas.

Augusti lõpul asus teele Persia pealinna Teherani noor Eesti ehitusinsener Helmuth Peterson, kes hakkab seal töötama Taani-Rootsi raudtee ehituse konsernis. Nimetatud konsern on enese peale võtnud Persia raudtee ehitamise, milline töö kestab 6 aastat.

Insener Peterson õppis Karlsruhe tehnikakoolis, mille lõpetas 1929. a. ja kuulub Välis-Eesti korp! „Väinla“ vilistlaskogusse.

Saadik K. Menning 10 aastat Eesti esindajaks Saksamaal.

Eesti saadik Berliinis Karl Menning pühitses septembrikuus oma ametijuubelit: ta on 10 aastat olnud Eesti täisvoliliseks esindajaks Saksamaa pealinnas. Seega on Karl Menning Eesti välisesindajaist püsinud kõige kauem ühel kohal. Ta kuulub ka Berliinis vanemate ja enamtuntumate diplomaatide hulka, täites ajuti diplomaatkonna vanema kohuseid.

Välis-Eesti ühing soovib oma liikmele K. Menning'ile tähtsaks aastapäevaks palju edu ja tööjõudu meie riigi kasuks töötamiseks.

Eestlasi lõpetas Ameerika ülikooli.

Juuni alul eestlane Jaan Lemberg lõpetas New-Yorgis Kolumbia ülikooli majandusteaduskonna, omandades magistri teaduskraadi. Astudes ülaltähendatud ülikooli 1925. a., spetsialiseerus tema finantsanalüüsis ja statistikas, töötades viimased neli aastat väärtpaberite analüüsi alal Wall Street'i (New-Yorgi börsi) juures tegutsevas suuremas finants-statistilises ettevõttes Standard Statistics Co. Härra Lemberg, kes on Tallinna linna kaubanduskooli ja reaalkooli endine kasvandik, õppis enne lahkumist ühendriikidesse Tartu ülikoolis.

Vastmöödunud õppeaastal lõpetas New-Yorgis Kolumbia ülikooli majandusteaduskonna veel eestlane Oskar Enkelberg, omandades Bachelor of Science'i astme. Pärit Tallinnast, õppis härra O. E. Tallinna reaalkoolis ning hiljem Riia politehnikumi kaubandusosakonnas. Võttis osa Eesti vabadussõjast, minnes reservi 1920. a. sügisel al-kaptenina. Kolumbia ülikooli astus 1929. a. sügisel, spetsialiseerudes peaaegulikult statistikas.

„Pvlt.“

Sisserändajad saadetakse välja.

Sisserändajad, kes veel kodanikud ei ole ja tööta on, saadetakse maalt välja peaaegu kõikides Lõuna- ja Kesk-Ameerika riikides. Seda toimitakse suuremalt jaolt administratiivsel teel, ilma selleks erilise seaduse andmiseta ja mitte niipalju valitsuse algatusel ja soovil, kuipalju nende põliste elanikkude pealekäimisel, kes ise tööta on.

Nii isegi väikeses Panamas ilmus viietuhandeline rahvahulk presidendi lossi ette s. a. 4. juulil ja nõudis, et kõik tööta välismaalased otsekohe maalt välja saadetakse.

„Panama panamalaste jaoks!“ — karju rahvahulk. President lubanud väljasaatmise nõudmisele vastu tulla. Hilisemad teated Panamast räägivadki juba sellest, kuidas tööta välismaalaste salgad politsei valve all aegajalt sadamatesse küüditatakse, et neid maalt väljasaatmiseks laevadele laadida.

Põhja-Ameerikas ainult Kanada saadab tööta välismaalased maalt välja, kui ilmsiks tuleb, et nad tööta olles ennast seltskondlikust heategevusest elatavad.

X.

Politsei õpetab jalakäijaid liiklema.

Tallinnas pandi maksma uus liiklemismäärus, mille põhjal jalakäijad peavad kasutama parempoolset kõnniteed. See uus korraldus hakkas maksma 29. septembrist. Esialgu juhivad politseinikud heatahtlikult jalakäijate tähelepanu uuele korraldusele.

Juba esimeste päevade jooksul võis märgata, et liiklemine kõnniteedel võtab õige suuna ja ummistused kitsastel kõnniteedel jäävad ära.

Laeva avarii väliseestlastega.

Väliseestlased, kes lahkusid kodumaalt 24. septembril a/l. „Ebba Munck'iga“, said laevaõnnetuse osaliseks. „Kastelholm“ oli reisijatega teel Turust Stokholmi. Reisijad pidid 27. sept. jätkama Göteborgist reisi Ameerikasse a/l. „Kungsholmil“. Tiheda udu tõttu jooksis aga a/l. „Kastelholm“ Marö lähedal madalikule. Laev ei suutnud omal jõul lahti pääseda, vaid pidi abi paluma.

Rootsi-Ameerika liini laevaäri palkas auriku, mis toimetas väliseestlased ning teised reisijad õigeks ajaks Göteborgi.

Kirjandusest.

„Olioni“ edusammud.

Eesti huvitavam kultuurajakiri „Olion“ ilmub juba 5 aastat ning on selle aja jooksul omale suure lugejaskonna ja poolehoidu võitnud. Ta erineb riikliku toetusega ilmuvatest „Loomingust“ ja „Eesti kirjandusest“ ennekõike seega, et püüab kajastada kogu meie kultuuri arengut. „Olion“ tahab nii mõneski suhtes esindada hoopis omapärast tüüpi eesti ajakirjanduses, tüüpi, millist üldse maailma soliidsemate ajakirjade keskel vähe. Ta ilmuma hakkamine oli suursündmuseks Eestis, mida on tervitanud kogu meie ajakirjandus üksmeelselt.

„Rikkalikult illustreeritud „Olion“ on tõusnud tähelepanu väärivale kohale meie kuukirjade hulgas, nii oma valitud kirjandusliku sisuga, kui ka kunstiproduktiooniga... on omale lühikese ajaga suutnud

soetada tuntud kaastöölise hulga. Osalt sisaldab ta ka nädalajakirja jooksvat materjali, mis määratud laematele hulkadele“, kirjutas näit. Henrik Visnapuu „Vaba Maas.“

Kuna „Olion“ haarab erapooletult kõiki eesti kultuuralasid, siis on ta tarvilik ka igale väliseestlasele, kes ei taha kaotada sidet kodumaa kultuurilise arenguga.

„Olion“ on erakordselt odav: kodumaal maksab ta ainult Kr. 6.— aastas ning välismaale — Kr. 12.— Iga number sisaldab kuni 80 lehekülge tihedat kirja ja valitud illustratsioone.

„Olion“ ilmub Tartus. Ta väljaandjaks on Eesti Kirjanikkude Liidu liige Georg Naelapea.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

Sügise hooaja alguses oli märgata ühingu tegevuses erilist hoogu ning elavust. Kodumaalt lahkuvad välis-eestlased külastasid sagedasti ühingu bürood, hankides mitmesugust informatsiooni, astudes ühingu liikmeks ning lubades ka välismail Välis-Eesti liikumisele aktiivset kaastööd teha. Suve jooksul saabusid uued välis-eestlased, keda ühingu esindajad alati sadamas vastu võtsid, olles neile vahetalitajaks tolliasjade klaarimisel jne.

27. augustil korraldas Ühing ühise väljasõidu rohelisse, Klooga rannale, mis aga kahjuks ebasoodsa ilmastiku tõttu nurjus.

Sügise tulekuga on hulk väljarändamishimulisi käinud ühingus informatsiooni palumas Atlanti-tagustesse maadesse asumise võimaluste kohta. Kõige rohkem huvitab väljarännata kavatselajaid Kanada ja Prantsusmaa. Tervislistel põhjustel kavatsesid mitmed sõita Märokosse.

Ühingu juhatus on asunud kongressil vastuvõetud resolutsioonide elluviimise eel töödele, kaaludes oma koosolekutel paremaid võimalusi Välis-Eesti liikumise edaspidiseks arendamiseks. Tähtsaim küsimus

on Välis-Eesti Almanaki muutmise kuukirjaks. Selleks on vaja kõikide Välis-Eesti organisatsioonide seiskohad ja kaastööd, et välis- ja kodu-eestlaste ühise ajakirja küsimust lõplikult otsustada. Kuna see resolutsioon juba Välis-Eesti kongressil vastu võeti, otsustas Välis-Eesti Ühingu juhatus ringkirjaliselt teatada kõikide väliseestlaste koondistele üksikasjalisest töökavast ning kaastöö võimalustest.

Ühingu juhatus jagas oma koosolekul ja liikmete omavahelisel koosviibimisel senistele eluaegsetele liigetele nägusad diplomid ja erilised rinnamärgid. Ühingu esim. J. Kirstelstein tänas eluaegseid liikmeid soojade sõnadega suure kaastöö eest, avaldades lootust, et nende ilus eeskuju leiab järeltegejaid ja et Ühingu eluaegsete liikmete arv kasvaks. „Kahjuks on ühingul võimalus hinnata eluaegsete liikmete teeneid vaid väikese meele tuletusega — diplomiga, kuid nende suur ja tähtis töö Välis-Eesti liikumise heaks on üle maailma laialipaisatud väliseestlaste südames vastukaja leidnud.“

Tänuväärse ja eeskuju vääriva kaastöö eest ühingu kasuks, valiti veel eluaegseteks

PABEROSSID JA TUBAK

on võitnud suitsetajate poolehoidu, sest nende kvaliteet on kõrge ja püsiv.

paberossid :	„Standart“	— 20 tk.	40 senti.
	„Sevilla“	— 25 „	35 „
	„Ahto“	— 25 „	20 „
	„Talur“	— 25 „	20 „
paberossitubakad :	„Negus“	— 50 gr.	100 senti
	„ETK nr. 1“	— 50 „	80 „
	„Rotkas“	— 50 „	60 „
piibutubak :	„Mesikäpp“	— 50 gr.	40 senti
	„Plevna“	— 50 „	35 „

Kes neid on proovinud — jääb nende alaliseks tarvitajaks.

liikmeteks ühingu abiesimees hra Eduard Riisman, tuntud tööstur ja seltskonnategelane Aleksander Tõnisson ja hiljuti kodumaale saabunud kaugesõidu kapten August Lepp.

3. oktoobril peeti Seltskondlikus Majas Välis-Eesti Ühingu koosviibimine, millega avati sügisene hooaeg. Ühingu esimees J. Kristelstein andis ülevaate suvisest tegevusest, avaldades tänu kõikidele kodu- ja väliseestlastele ning ajakirjandusele, kes on kaasa aidanud Välis-Eesti liikumisele ja Välis-Eesti kongressi kordamiseks. Ühing on püüdnud abistada väliseestlasti nii palju kui võimalusi on olnud. Iga väliseestlane, kes kodumaale jõuab võib täie teadlikkusega ühingu poole pöörata, kes alati tema huvisid kaitseb. Järgmiseks esines referaadiga ühingu liige insener Artur Linholm teemil: „Eluvõimalusi Lõuna-Aafrikas“. Kõne oli hoogne ja huvitav ning leidis suure vaimustatud pealtkuulajaskonna ja vastukaja ajakirjanduses.

Välis-Eesti Ühingu juhatus otsustas korraldada Hõimupäeval, 21. ja 22. oktoobril kõikidele Tallinna koolidele Välis-Eesti näituse, kui linna koolivalitsus selles asjas vastu tuleb.

Suvel, Välis-Eesti kongressi ajal korraldatud Välis-Eesti näitusest ei saanud kooliõpilased osa võtta, kuna oli kooli vaheaeg ja suurem osa õpilasi ei viibinud linnas.

Samuti otsustas juhatus kõikidele koolidele anda kirjatööks Välis-Eesti liikumist käsitav võistlusteemi, määrates parematele töödele auhinnad.

Välis-Eesti Ühingi kavatses korraldada 18. nov. esimese Välis-Eesti pidu. Oma lahkete kaasabi on lubanud kõik tuntud väliseestlased, kes praegu Tallinnas viibivad. Lauluettekannetega lubasid esineda pr. Olly Kukepuu ja pr. Tony Ilves, keda saadab klaveril hra kpt. Enkelberg. Pr. Olly Kukepuu on lõpe-

tanud New Yorgi konservatooriumi laulu alal ja on New Yorgis Eesti kontsertidel oma lauluhäälega äratanud rohkesti tähelepanu. Pr. Tony Ilves täiendab end laulu alal Viinis, kus temale ennustatakse suurt edu. Ajutiselt viibib ta praegu Eestis.

Kehakinnituse ning hea meeleolu eest hoolitseb einelauatoimikond, kuhu kuuluvad proudad H. Rea, Freiberg, A. Stunde, Margevitsch, L. Kallas, Tõnishoff, prl. Soom, prl. H. Virgo, hra J. Mölder ja teised.

Pidutoimikond arutab igal teisipäeval eeloleva piduga seotud küsimusi koos ühingu sekretariadiga.

Hrad A. Ibrus ja J. Preast kavatsesid lavastada ka ühevaatustlise naljamängu, kui leidub teisi osalisi.

Ühingu juhatus loodab pidu head kordaminekut ja on eriti rahul, et just väliseestlased aktiivselt sellele ettevõttele kaasaaitavad.

Välis-Eesti Ühingusse astusid järgmised uued liikmed:

Art, Oscar, tehniline joonestaja, Tallinn.
Ild, Elsa, San Mateo, California.
Jegorov, Mihail, üliõpilane, Berliin.
Linholm, Artur, mäeinsener, Tallinn.
Luik, Karl, linnapea, Tartu.
Mender, Peter, k/s. kapten, Hankow.
Mettler-Roost, Emma, Feuerthalen, Schweiz.

Niilo, A., kooliõpetaja, Helsingi.
Parts, Kaarel, riigikohtu esimees, Tartu.
Pelmas, Helmi, halastajaõde, Brüssel.
Rea, Helen, Tallinn.
Tiidemann, Artur, arhitekt, Tallinn.
Zirkel, Karl, saatkonna sekretär, Stockholm.

*

Uued eluaegsed liikmed:

Lepp, August.
Riisman, Eduard
Tõnisson, Aleksander.

Vastutav ja tegev toimetaja : *Ed. Riisman.*

Talitusjuht : *B. Tiido.*

Toimetus : *V. Ernits, J. Jaik, A. Nippak.*

Väljaandja : *Välis-Eesti Ühing, V. Posti 8, notar J. Kristelsteini kontor.*
Postkast 100, Tallinn. Telef.: 426-60.

O.-Ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1933.

RESTORAN-HOTEL

„DU NORD“

RATASKAEVU 3, KÖNETRAAT 433-45

Suurepärane

ROOTSI EINE

kella 11–2 p. — 75 snt. Lõunad uudisroogadest. Hea köök. — Suve läbi lõunal ja õhtul mängib kunstnikkudest koosnev kapell.

1. septembrist
sügise hooaja
— avamine. —

Korralikud numbritoad.

Nõudke kõikjal

aastakümneid tuntud

SAKU

kvaliteet õlut.

Otstarbekohasemad

anood- ja taskulambi-patareid võivad tulla ainult moodsamast ja tehniliselt viimistletumast vabrikust.

Moodsaim ja suurim patareide tehas on Baltimail

ELEKTRO-KEEMIA-
TÖÖSTUS

URANIA

DANCING-
PALACE
„GLORIA“

Parim ja mugavaim res-
toran-kabaree Eestis. —

Igal õhtul kabaree
ja tants. Parim tant-
sukoht „Gloria-Bar“.
Tallinna elegants-
seim ja moodsaim
bar. — Igal õhtul la-
eeskava parimate
kodu- ja välismaa
näitlejate osavõtul.

Tujuküllus!

„MEIE TEE“

on ainuke Põhja-Ameerika eest-
laste kuukiri. Huvitavad kirjutis-
ed eestlaste elust Ameerika
linnades ja sisemaal.

Toimetus ja talitus:
310 Lenox Ave, New York, N. Y.

Välismaail

Üksiknumbri hind: 10 Am. senti.
Aastatellimine: 1 dollar.

Eestis

Üksiknumbri hind: 20 senti
Aastatellimine: Kr. 2.—

**Tellimiste vastuvõtmine
Eestis:**

Välis-Eesti Ühing, Postkast 100.
Tallinn, G. Paju, Harju tän. 43 ja
Balti jaama raamatukapp, Tallinn

O.-Ü.
**Põllumajanduslik
Eksport**

ostab piiramata arvul välja-
veoks ja siseturu tarbeks

kanamune

ja maksab kõrgemat päeva-
hinda.

Kontor: Tallinn, S. karja t. 18,
Laenupana majas ja ruumes
Kõnetraat: 445-71 ja 44-53.

Keskladu: Estonia puiestee
nr. 13. — Kõnetraat: 307-25.

Telegr. aadr.: „OVO“ Tallinn.

**Vastuvõtte punktid asu-
vad üle maa.**

AKTSIASELTS

VENNAD KIMBERG

TALLINNAS

soovitab

omast vabrikust: ehitus ja eriotstarbe naelu. Haljast, põletatud, vasetatud ja tsingitud traati, vedrutraati, okastraati, kabjanaelu, hobuseraudu;

omast kaubalaost: tsingitud ja musta plekki. Kõiksugu ehitustarbeid ja tööriistu. Akna- klaasi, pappi, maalrivärve jne. jne.

Kontor:

Nunne tän. 11,
telefon 448-17.

Vabrik:

Katusepapi 35/37
telefon 304-34.

A-s. „EESTI REISIBÜROO“

Peakontor: TALLINN, Kinga t. 3, telefonid 433-20 ja 433-21.

Osakonnad:

TARTU, Suurturg 7, tel. 372. PÄRNU, Rütli, Endla m., tel. 113

Telegr. aadress: „ERBO“, Tallinn, resp. Tartu, Pärnu.

Raudteepiletite eelmük: a) Kodumaal kõikidesse jaamadesse, b) Välismaal kõikidesse suurematesse linnadesse. Esitused ja agentuur kõikidelt suurematelt Euroopa reisibüroodelt. Ringreisipiletid turistidele. Rahavahetus ja valuutamük reisijatele. Välismaa passide ja viisumite muretsemine. Laevasõidupiletid kõikidele kodumaa ja Baltimere liinidele. Okeanilaevade piletid Inglise, Saksa, Prantsuse, Rootsi ja Ameerika liinidel kõikidesse ilmaosadesse. Kanadase piletid Canadian Pacific Railway Co. liini peale. Õhusõidupiletid „Aero“, „Derulft“ ja „Lot“ liinidele.

KAUBAND.-TÖÖSTUS AKTSIASELTS

KREENBALT

TALLINN

**SUUR KARJA 13
POSTKAST 346**

Telegr.-aadress: KREEN-
BALT — TALLINN
TELEFON 425-14

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikesk-
koht ja pealadu:

**Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A-s.
Kreenholmi Puvillasaaduste Manufaktuuri O-ü.
Sindi Tekstiilvabrik. Ühisus, end. Vöhrmann ja poeg
Eesti Niidivabriku Ühisus.**

Kõikide ülalnimet. vabrikute saaduste en-gros
müük, nimelt:

Igasugused puuvillased riided, pleekimata,
pleegitud, värvitud, trükitud, merserisee-
ritud. Lõngad (lõimed). Puvillane vatt
jne. Villased härrade ja daamide pa-
litute, kostüümide, ülikondade, voodri-
riided, tekid, rätikud, villane vatt jne. —
Kõik sordid õmblusniiti: valge, must,
värviline. Igasugu kunstiidi saadused.

Nõudke kodumaa kaupa!